

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

GENEL TÜRK TARİHİ BİLİM DALI

II. MEHMED'İN RODOS VE OTRANTO SEFERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TUĞRULHAN KARADUMAN

BURSA– 2019

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

GENEL TÜRK TARİHİ BİLİM DALI

II. MEHMED'İN RODOS VE OTRANTO SEFERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TUĞRULHAN KARADUMAN

Danışman:

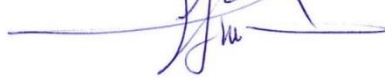
Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM

BURSA- 2019

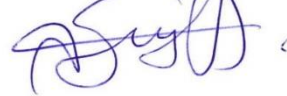
T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tarih Anabilim Dalı, Genel Türk Tarihi Tarih Bilim Dalı'nda 701742030 numaralı TUĞRULHAN KARADUMAN'ın hazırladığı "II. Mehmed'in Rodos ve Otranto Seferi" konulu Yüksek Lisans tezi çalışması ile ilgili tez savunma sınavı 27/12/2019 günü 10:30 – 12:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasınınbaşarılı..... (başarılı / ~~başarısız~~) olduğunaoy birliği.....(oy birliği/~~oy çokluğu~~) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM
Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ
Balıkesir Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Ersin GÜLSOY
Uludağ Üniversitesi

27/12/2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 16/12/2019

Tez Başlığı / Konusu: "II. Mehmed'in Rodos ve Otranto Seferi"

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 45 sayfalık kısmına ilişkin, 16/12/2019 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından (*Turnitin*) aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %11'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dâhil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

16/12/2019

Adı Soyadı: Tuğrulhan KARADUMAN
Öğrenci No: 701742030
Anabilim Dalı: Tarih
Programı: Yüksek Lisans Programı
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM

*Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “II. Mehmed’in Rodos ve Otranto Seferi” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

16/12/2019

Tuğrulhan KARADUMAN

Adı Soyadı: Tuğrulhan KARADUMAN

Öğrenci No: 701742030

Anabilim Dalı: Tarih

Programı:

Statüsü: Yüksek Lisans Doktora

ÖZET

Yazar Adı Soyadı : Tuğrulhan KARADUMAN
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü: : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Tarih Anabilim Dalı
Bilim Dalı : Genel Türk Tarihi Bilim Dalı
Tezin Niteliği: : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : X+47
Mezuniyet Tarihi : 27/12/2019
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM

II. MEHMED'İN RODOS ve OTRANTO SEFERİ

İstanbul'u 1453 yılında fetheden Fatih Sultan Mehmed ile Osmanlı imparatorluk haline dönüşmüştür. Genişleme siyaseti takip eden Fatih Sultan Mehmet Osmanlı Devleti'nin öncelikle sınırlarını korumuştur. Akkoyunlu Devleti ile savaşmıştır. Karamanoğlu Beyliği'ni Osmanlı topraklarına dâhil etmiştir. Trabzon'u alarak Karadeniz'de güçlü bir konuma geçmiştir. Avrupa'da fetihler yapmıştır. Ege Adaları, Mora, Sırbistan, Midilli'yi aldıktan sonra Rodos ve İtalya'yı fethetmek istemiştir. Dünya imparatoru olmak Akdeniz'i sadece bir Türk Gölü yapmayı hedeflemiştir demek pek de yanlış olmaz. Osmanlı-Venedik savaşının sona ermesinden sonra yönünü Rodos ve İtalya'ya çevirmişti. Zira Rodos ve İtalya'yı alarak ticari, askeri ve siyasi anlamda Osmanlı'nın güçlenmesini sağlayacaktı. Rodos Seferi'nde Rodos Şövalyeleri etkili olmuştur. Osmanlı ile iyi ilişkiler içerisinde olmayan, İstanbul'un fethini kutlamayan ve istenen haracı Osmanlılara ödemeyen Rodos, Fatih Sultan Mehmed'in dikkatini üzerine çekmiştir. Osmanlı Fatih saltanatında Rodos'a daha önce başarısız iki askeri sefer düzenlemiştir. Rodos 1480 yılında Mesih Paşa tarafından kuşatılmıştır. Ancak Pierre D'aubusson önderliğindeki Saint Jean şövalyeleri tarafından yenilmişlerdir. Fatih'in emriyle Gedik Ahmed Paşa büyük bir donanma ile Otranto yakınlarına sefer düzenlemiş ve almıştır. 13 ay Osmanlı idaresinde kalan şehir Fatih'in ölümünden sonra, tekrar Napoli Krallığı'nın kontrolüne geçmiştir.

Anahtar Kelimeler: Saint Jean Şövalyeleri, Ticaret, Mesih Paşa, Otranto, Gedik Ahmed Paşa.

ABSTRACT

Name and Surname : Tuğrulhan KARADUMAN
University : Uludag University
Institution : Institute of Social Science
Field : History
Branch : General Turkish History
Degree Awarded : Master
Page Number: : X+47
Degree Rate : 27/12/2019
Supervisor : Asst. Prof. Sezai SEVİM

MEHMED II'S RHODES AND OTRANTO EXPEDITION

Ottoman became an empire with Mehmed II conquered Istanbul in 1453. Following then largement policy, Mehmed II protected the borders of the Ottoman Empire. He fought against the Akkoyunlu State. Karamanoğlu Principality was included in the Ottoman territories. Trabzon has taken a strong position in the Black Sea. He conquered Europe. After taking the Aegean Islands, Peloponnese, Serbia, Lesbos, he wanted to conquer Rhodes and Italy. It would not be wrong to say that being the world emperor aimed to make the Mediterranean Sea just a Turkish Lake. After the end of the Ottoman-Venetian war, it turned to Rhodes and Italy. Because Mehmed II would take Rhodes and Italy, commercial, military and political sense of the Ottoman Empire would provide.

The Knights of Rhodes were effective in the Rhodes campaign. Rhodes, who did not have good relations with the Ottomans, did not celebrate the conquest of Istanbul and did not pay there quired tribute to the Ottomans, attracted the attention of Mehmed II's. Ottoman, during the reign of the Conqueror, he organized two unsuccessful military campaigns to Rhodes. Rhodes was besieged In 1480 by Mesih Pasha. However, they were defeated by the knights of Saint Jean ledby Pierre D'aubusson. At the behest of Mehmed II's Gedik Ahmed Pasha organized and took an expedition to Otranto with a great navy. After Fatih's death, the city remained under Ottoman rulefor 13 months, came under the control of the Kingdom of Naples.

Keywords: Knights of Saint Jean, Commerce, Mesih Pasha, Otranto, Gedik Ahmed Pasha.

ÖNSÖZ

Dünya ve Türkiye tarihinde önemli bir yer tutan Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'u fethetmiş, Doğu Roma İmparatorluğu'nu tarih sahnesinden indirmiştir. Bu olay Ortaçağ'ı sona erdirip, Yeniçağ'ı başlatmıştır. Sultan II. Mehmed, kendisini Doğu Roma'nın varisi ilan etmiş, bu sebeple Tuna'dan Fırat'a kadar uzanan toprakları Osmanlı sınırları içerisine dâhil etmeyi bir hedef olarak belirlemişti. Saltanatında bu hedefini büyük oranda gerçekleştirdiği için Avrupa ve Batı Roma'ya doğru genişleme siyasetini gündemine almıştı. Bu doğrultuda 1480 yılında Rodos ve Otranto olmak üzere iki stratejik deniz seferi düzenlemiştir.

Rodos ve Otranto seferini, Fatih'in "cihanşümul" fetih siyasetinin bir parçası olarak bütüncül bir şekilde ele almak, çalışmanın esas amacıdır. Bununla birlikte Osmanlı savaş gücü, kuşatma teknolojisi ve savaş sırasında Osmanlı'nın izlediği diplomasi, devletlerarası ilişkiler ve seferin sonuçlarıyla ilgili de önemli verilerin ortaya konulması hedeflenmiştir. Rodos ve Otranto seferlerinin, Avrupa ve Osmanlı tarihindeki yeri ve önemi açıklanmıştır. Yapılacak çalışmanın öncelikle harp tarihi olmak üzere, deniz tarihi, siyasi tarih üzerine çalışanlara önemli katkılar sağlaması amaçlanmıştır. Şimdiye kadar söz konusu seferle ilgili bir takım çalışmalar yapılmışsa da akademik düzeyde olanlar yetersizdir. Çalışmanın özü, Osmanlı arşiv belgeleri, yerli ve yabancı kaynakları içermektedir.

"II. Mehmed'in Rodos ve Otranto Seferi" adlı tezimiz, giriş, üç ana bölüm ve sonuç kısımlarından müteşekkildir. "*Giriş*" bölümünde konu ile alakalı literatür üzerinde durulduktan sonra bu literatür eserleri hakkında bilgi verilmiştir.

"*Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*" adlı birinci bölüm Fatih'in kişiliği ve askeri faaliyetleri adlı iki alt başlıktan oluşmaktadır. "*Fatih'in Kişiliği*" adlı alt başlıkta, Fatih'in yaşamı, karakteri, kişilik özellikleri, ailesi, içinde bulunduğu sosyal çevre ve bu sosyal çevrede kazanmış olduğu deneyimlerin bu büyük padişah üzerindeki etkisine yer verilmiştir. Diğer bir alt başlık olan, "*Fatih'in Askeri Faaliyetleri*" adlı kısımda, Fatih'in otuz yıllık saltanatı sırasında gerçekleştirmiş olduğu savaşlara kısa bir şekilde değinilmiştir.

"*Rodos Seferi*" adlı ikinci bölümde, Rodos'un coğrafi konumu ve tarihi geçmişi, Rodos Şövalyeleri ile Rodos kalesinden kısaca bahsedilmiş, ardından bu bölümün ana noktası olan Rodos seferi ele alınmıştır. Bu kısımda, Osmanlıların Rodos'a yaptığı seferin sebepleri,

Rodos'a yönelik gerçekleştirilen daha önceki sefer teşebbüslerine yer verilmiştir. Osmanlı'nın 1480 yılında Rodos'a yaptığı sefer hazırlıklarına değinilmiştir. Sefer sırasında ve sonrasında yaşananlar bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmiş ve nihayet Rodos seferinin sonuçlarıyla bitirilmiştir.

“*Otranto Seferi*” adlı üçüncü bölümde, Otranto'nun coğrafı konumu, Fatih dönemi Osmanlı-İtalyan ilişkileri kısaca ifade edilmiştir. Ardından hem batı kıyılarının emniyetinin sağlanmasında hem de Otranto'ya geçişte önemli bir mihenk taşı olan İyonya adalarının fethedilişi konusuna değinilmiştir. “*Otranto Seferi*” adlı alt başlıkta, Otranto seferinin sebepleri, sefer sırası ve sonrasında yaşananlar, Fatih'in ölümü ile başlayan II. Bayezid-Cem sultan mücadelesi ile Napoli krallığının Otranto'yu ele geçirişi anlatılmıştır.

Rodos ve Otranto seferi konulu çalışmamda öncelikle tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sezai Sevim'e, Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümü ğretim yesi Prof. Dr. M. Yaşar Ertaş'a, Atina Üniversitesi Tarih ve Sanat Doçenti Konstantinos Giakoumis'e teşekkür ederim. Akademik hayatım boyunca beni destekleyen aileme de minnettarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

II. MEHMED'İN KİŞİLİĞİ ve ASKERİ FAALİYETLERİ

1. II. MEHMED	7
1.1. II. Mehmed'in Kişiliği	7
1.2. II. Mehmed'in Askeri Faaliyetleri	8

İKİNCİ BÖLÜM

RODOS SEFERİ

1. RODOS ADASI	11
1.1. Rodos'un Coğrafi Konumu, Tarihi Geçmişi ve Siyasi Durumu	11
1.2. Rodos Seferi	14
1.2.1. Rodos Seferinin Sebepleri	14
1.2.2. Daha Önceki Sefer Teşebbüsleri	15
1.2.3. 1480 Rodos Seferi	18

1.2.4. Rodos Seferinin Sonuçları	20
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OTRANTO SEFERİ

1. OTRANTO	22
1.1. Otranto'nun Coğrafi Konumu ve Sefer Öncesi İtalya'daki Devletler İle Osmanlı İlişkileri	22
1.2. İyonya Adalarının Fethedilmesi	25
1.3. Otranto Seferi	27
1.3.1. Otranto Seferinin Sonuçları	33
SONUÇ	34
KAYNAKÇA.....	36
EKLER	42

KISALTMALAR

Adı Geçen Eser	A.g.e.
Adı Geçen Makale	A.g.m.
Bakınız	Bkz.
Cilt	C.
Çeviren	Çev.
Derleyen	Der.
Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi	DİA
Editör	Ed.
Hazırlayan	haz.
İSAM	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi
Sayfa	p., pp.
Sayfa	s/ss.
Sayı	S.
Tercüme	ter.
Türk Tarih Kurumu	TTK
Volume (Cilt)	V.

GİRİŞ

Fatih Sultan Mehmed saltanatının son döneminde düzenlenen Rodos ve Otranto seferleri tarihimizin önemli olaylarından. Osmanlı için adeta dönüm noktası olabilecek iki sefer de istenilen başarılar elde edilememiştir. Adriyatik ve Akdeniz’de stratejik iki noktada bulunan bu iki yer neden Osmanlı’nın dikkatini çekmiştir?

Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) döneminde genişlemeci bir siyaset takip edilmiş, pek çok ülke ve yer Osmanlı sınırlarına dâhil edilmiştir. Bunun sonucunda Osmanlı Devleti imparatorluk haline gelmiştir. Adı geçen padişah döneminde fethedilen toprakların çoğu uzun süre Osmanlı’nın yönetiminde kalmıştır. Hatta bazıları Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu durumun dışında kalan yerlere örnek olarak Rodos ve Otranto verilebilir. Fatih’in saltanatında Rodos ve Otranto’ya iki sefer düzenlenmiştir.

Fatih dönemine ait bu iki seferle ilgili bilgilerimiz yeterli değildir. Zira Osmanlılarda tarih yazıcılığı XV. yüzyılın ortalarında başlamıştır. Yükseliş dönemini de kapsayan XV. yüzyılda Osmanlı sınırlarına dâhil edilen Arnavutluk gibi ülkelerin tapu kayıtları vardır. Rodos ve Otranto seferleri içinse durum daha farklıdır. Adı geçen seferler ancak XVI. yüzyıl tarihçileri tarafından kaleme alınmıştır. Bu da olayların doğruluğunun sorgulanır hale getirmektedir.

Göçebe bir topluluk olarak siyasi hayatına başlayan Osmanlı büyüyerek bir imparatorluk halini almıştır. Genişleme siyasetini takip ederek Anadolu, hatta Avrupa’ya kadar ilerlemiştir. Osmanlı’nın Avrupa’ya yaptığı askeri seferlerin en bilineni I. ve II. Viyana kuşatmalarıdır. İlginçtir ki, Otranto’yu kısa bir zaman da olsa Osmanlı sınırlarına dâhil edilmesinden pek söz edilmemiştir. On üç ay Otranto’ya egemen olan Osmanlı ve faaliyetleri hakkında bilgiler azdır. 1480 yılında düzenlenen Rodos seferi için de aynı durum geçerlidir. Rodos ve Otranto seferleri genel Osmanlı tarihi içerisinde ele alınmıştır.

Rodos ve Otranto’nun Osmanlılar tarafından fethi Osmanlı ve Avrupa için birçok hususu değiştirebilirdi. Dünya farklı bir şekilde olabilirdi. Bu konuyla ilgili diğer bir unsur da konunun bilinmiyor olmasıdır. Tüm bunlar çalışmayı ilginç kılmaktadır. Tez çalışmasında Fatih Sultan Mehmed’in son dönemine ait kaynaklar kullanılmıştır. Aşağıda çalışmada kullanılan kaynakların bazıları ele alınmıştır.

Aşıkpaşaoğlu Tarihi olarak bilinen eser Nihal Atsız tarafından günümüz harflerine aktarılmıştır. Kuruluş döneminden başlayan eser Fatih Sultan Mehmed dönemiyle sona ermektedir. Adı geçen eserde akıcı bir dil kullanılmış, kaynaklara dayanarak olaylar anlatılmıştır, ancak nesnel olduğu söylenemez. Rodos ve Otranto seferleri Aşıkpaşaoğlu Tarihi'nde yer almaktadır.

Rodos ve Otranto seferleriyle ilgili kaynaklardan biri İdris-i Bitlisi'nin *Heşt Behişt'idir*. Muhammet İbrahim Yıldırım tarafından çevrilen eser TTK tarafından basılmıştır. Adı geçen eserin yazarı olan İdris-i Bitlisi, Fatih döneminde doğmuştur. Bu eserin yedinci bölümünde Fatih dönemi ele alınmış, ayrıca Rodos ve Otranto seferlerine değinilmiştir. Olayları anlatırken kişisel kanaatlerine de yer vermiştir.

Fatih Sultan Mehmet'in saltanatıyla ilgili diğer bir eser İbn-i Kemal'in yazdığı *Tevârih-i Âli Osmân'dır*. Eser, her padişah için bir defter olarak toplamda sekiz defterdir. Osman Bey'den 1510 yılına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Siyasi olaylara ağırlıkla yer vermiştir. Kaynakları sentezleyerek olayları anlatmıştır.

Necdet Öztürk'ün hazırladığı Oruç Beg Tarihi de, Fatih dönemine ait önemli kaynaklardandır. Osman Bey'den başlayan eser Bayezid dönemiyle sona ermektedir. Her padişahı anlatan eser kaynaklara dayanmaktadır. Rodos ve Otranto seferlerine yer verilmiştir.

Mertol Tulum tarafından günümüz harflerine aktarılan ve Baha Matbaacılık tarafından basılan *Târih-i Ebu'lFeth*, Tursun Bey tarafından yazılmıştır. Adı geçen eserde, Rodos ve Otranto seferlerine de değinilmiştir. Fatih döneminde yaşayan Tursun Bey, on iki yıl Mahmut Paşa ile birçok sefere katılmıştır. Yazarın pek çok kuşatma ve savaşa tanık olması eserin değerini artırmaktadır. Varna Savaşı (1444) ile başlayan eser II. Bayezid saltanatının ilk yedi yılını kapsamaktadır. *Tarîh-i Ebü'l Feth'de* ülkelerin fiziki özelliklerine, askeri ve ekonomik anlamda yerleşimlere yer verilmiştir. Eser tarihi coğrafya niteliği de ihtiva etmektedir. Bu sayede Fatih'in askeri seferlerinin neden ve sonuçları anlaşılmaktadır. Tursun Bey eserinde yaşadığı dönemde gerçekleşen olayların bazılarını göz ardı etmiştir. Rodos ve Otranto seferlerini zafer havasında nakletmiştir.

Osmanlı tarih yazıcılığının en iyi örneklerinden biri olan Mehmet Neşri tarafından kaleme alınan *Kitab-ı Cihannuma Neşri Tarihi*'dir 1440-1520 yılları arasında yaşayan Mehmed

Neşri bu eseri yazıp dönemin padişahı II. Bayezid'e takdim etmiştir. Adı geçen eserde, Oğuzlar, Anadolu Selçukluları ve Karamanoğulları ilgili kısa bilgiler verilmiştir. Osmanlı'nın kuruluşuna değinildikten sonra Fetret Dönemi ele alınmış ve içteki kargaşanın Osmanlıları ne hale getirdiği vurgulanmıştır. Fatih Sultan Mehmed'in Osmanlı'yı askeri, siyasi ve ekonomik olarak nasıl büyüttüğünün altı çizilmiştir. Rodos ve Otranto seferlerini 276-280. sayfalar arasında ele alınmıştır.

1470-1553 yılları arasında yaşayan Piri Reis *Kitab-ı Bahriye* isimli bir kitap kaleme almıştır. Eserinde gördüğü yerlerin tarihi ve coğrafyasını kaynaklara dayandırarak anlatmıştır. Modern bir harita olan eserde, kıyılara, suyollarına, limanlara ve Akdeniz sahilindeki yerleşimler arası uzaklıklara da değinilmiştir. Rodos Seferiyle ilgili Tercüman Yayınları tarafından neşredilen Yavuz Senemoğlu'nun yayına hazırladığı adı geçen eserin birinci cildinden yararlanılmıştır. TTK tarafından basılan Vahid Çubuk'un çevirdiği ikinci ciltte Otranto seferiyle ilgili bilgiler yer almaktadır.

İdris Bostan'ın hazırladığı ve Denizcilik Müsteşarlığı'nın yayınladığı *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfari'l-Bihar*, Kâtip Çelebi tarafından yazılmıştır. 17. yüzyıla kadar olan deniz savaşlarından bahseden Kâtip Çelebi Osmanlı'nın denizlerde kazandığı galibiyetlerin yanı sıra yenilgilerine de değinmiştir. Adı geçen eserde, Osmanlı donanmasının kuruluşu; donanmadaki gemilerin çeşitleri; malzemeler; gemilerin nerede barındığı; ne zaman sefere çıktığı ve savaşların nasıl yapıldığına yer verilmiştir. Adı geçen eserin 29-34 sayfalarında Ege Adalarının fethi, Rodos ve Otranto seferleri ele alınmıştır.

V. Mirmiroğlu'nun *Bizans Tarihi* olarak çevirdiği Dukas'ın *Historiae'sı* Türkler hakkında çok fazla bilgi vermektedir. 1389-1462 yılları arasındaki olayları kapsayan eserde, Dukas, Türkleri sevmemesine rağmen elinden geldiğince tarafsız davranmıştır. II. Murad'ın Rumeli'ndeki yoksul halka yardımdan bahsetmiştir. Ancak oğlu II. Mehmed'i adeta bir canavar olarak betimlemiştir. Özellikle İstanbul'un fethine değinmiştir. Çalışmada, Fatih döneminde Ege Adaları'na yapılan seferler konusunda bu eserden yararlanılmıştır.

Doğu Roma vatandaşı olan Kritovulos'un yazdığı Ali Çokona'nın çevirdiği *Kritovulos Tarihi*, Fatih Sultan Mehmed'in saltanatının ilk on altı yılını ele almaktadır. Kritovulos İstanbul'un fethinde bulunmamış, eserinde bu konuyla ilgili derlediği bilgileri kullanmıştır.

Fatih dönemi Ege Adalarına yapılan seferler, adı geçen eserde yer aldığı için tez çalışmasında kullanılmıştır.

TTK tarafından basılan Ziver Bey tarafından kaleme alınan *Rodos Tarihi*, adlı eserde Rodos'un coğrafi konumu, tarihi ve siyasi geçmişine değinilmiştir. Ayrıca, Rodos'ta yaşayan önemli kişilere yer verilmiştir. Eserin ikinci bölümünde Rodos Şövalyelerinin Ada'yı fethetmesi ayrıca yönetimleri ele alınmıştır. Son bölümde Rodos'un Osmanlılar tarafından fethedilmesi anlatılmıştır.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın yazdığı, TTK tarafından basılan *Osmanlı Tarihi* altı cilttir. Adı geçen eserde, 12-18. yüzyıllar arasında Osmanlı'nın siyasi ve askeri tarihi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Arşiv belgeleri, vakayinameler ve Batılı araştırmalara da eserde yer verilmiştir. Rodos ve Otranto seferleri ikinci ciltte ele alınmıştır.

İsmail Hami Danişmend'in Türkiye Yayınevi tarafından basılan *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* adlı eseri altı cilttir. Adı geçen eserde, Osmanlı ve dünya tarihini etkileyen önemli olaylara yer verilmiştir. I. cilt Osman Gazi'nin doğumundan Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkışına kadar olan süreyi kapsamaktadır. Adı geçen eserin I. cildinin 287-290. sayfalarında Rodos ve Otranto seferlerine değinilmiştir.

Mustafa Cezar'ın TTK tarafından basılan *Mufassal Osmanlı Tarihi* adlı eserde Rodos ve Otranto seferlerine yer verilmiştir. Eser Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan yıkılışına kadar olan süreyi kapsamaktadır. Kronolojik bir sıra dâhilinde neden sonuç ilişkisi göz önünde bulundurularak anlatılan adı geçen eserde, Rodos ve Otranto seferleri 572-585. sayfalar arasında incelenmiştir.

Selahattin Tansel'in kaleme aldığı *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Hayatı* adlı kitap Fatih ile ilgili başvurulacak önemli kaynaklardandır. Adı geçen eserde, Fatih dönemine ait mevcut olan bütün kaynaklar ve arşiv belgeleri kullanılmıştır. Eserin giriş kısmında Fatih Sultan Mehmed döneminin siyasi ve askeri faaliyetleri genel olarak değerlendirilmiştir. Eserin 217-223. sayfalarında Otranto seferine; 232-236. sayfalar arasında da Rodos seferine yer verilmiştir.

Ziya Nur Aksun, TTK tarafından basılan altı ciltlik *Osmanlı Tarihi* adlı eseri Cevdet Paşa ve Hammer gibi pek çok tarihçinin Osmanlı Devleti hakkında yaptığı araştırmaları analiz

ederek ortaya koymuştur. Adı geçen eserde, kuruluşundan başlayarak Osmanlı'nın yıkılışına kadar olan dönem padişahların saltanatlarına göre ele alınmıştır. Rodos ve Otranto seferlerine birinci ciltte 168-170. sayfalarda yüzeysel olarak değinilmiştir.

Tez çalışmasında Rodos ve Otranto seferleriyle ilgili olarak yabancı kaynaklara da yer verilmiştir. Bu kaynaklardan biri 1774-1856 yılları arasında yaşayan Joseph Von Hammer'in yazdığı on sekiz ciltten oluşan *Büyük Osmanlı Tarihi* adlı eserdir. Osmanlı'nın kuruluşundan Kaynarca anlaşmasına kadar olan dönemi kapsayan kitap araştırmalar ve belgelere dayanmaktadır. Ancak Hammer eserinde Haçlı zihniyetini ortaya koymaktadır. Rodos ve Otranto seferlerine eserin üçüncü cildinde yer verilmiştir.

Johann William Zinkeisen'in yazdığı, Nilüfer Epçeli'nin çevirdiği yedi cilt olan *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* genel anlamda Hammer tarihini kaynak olarak almıştır. Ancak Hammer'in aksine Osmanlılara dair kaynakları kullanmamıştır. Eserde, Osmanlı tarihinden ziyade Avrupa'daki önemli devletlerin Osmanlı ile ilişkileri ele alınmıştır. Birinci ciltte Osmanlı'nın kuruluşundan İstanbul'un fethine kadar döneme değinilmiştir. Avrupa'nın siyasi ve askeri durumu üzerinde durulmuştur. Rodos ve Otranto seferinin de anlatıldığı ikinci ciltte yükselme devri ele alınmıştır. Olayları gerçeğe uygun bir şekilde kesintisiz bir şekilde nakletmiştir.

Franz Babinger tarafından yazılan eserin İngilizce baskısını Dost Körpe *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı* adı ile Türkçe'ye çevirmiştir. Ancak eserde dipnot ve kaynakça olmamasından dolayı özellikle Türk bilim adamları tarafından eleştirilmiştir. Babinger'in bu eserinde çok sayıda harita, kroki, portre, gravür, minyatür ve resim bulunmaktadır.

Tülin Altınova'nın Fransızca'dan çevirdiği Tarih Vakfı'nın yayınladığı *Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık*, adlı kitabı Nicolas Vatin yazmıştır. Coğrafi, askeri, ekonomik ve siyasi bakımdan Rodos'u ele almıştır. Ada'da yaşayan şövalyelerin Osmanlı İmparatorluğu ve Avrupa ülkeleri arasındaki diplomatik ilişkilerine değinmiştir. Özellikle Şehzade Cem olayını detaylı bir şekilde incelemiştir. Rodos şövalyeleri ve Osmanlı'ya ait belgelerin analizi sonucunda ortaya çıkan bu çalışmada, 1480-1522 yılları arasındaki dönemde Avrupa ve Osmanlı'nın siyasi ve askeri yönleri anlatılmıştır.

Eric Brockman'ın yazdığı *The Two Sieges of Rhodes, 1480-1522* adlı kitapta Rodos şövalyelerinin tarihi geçmişine değinildikten sonra, Ada'ya yerleşmelerine neden olan unsurlar ele alınmıştır. Anadolu'ya yakın bir şekilde konumlanan Rodos'a hâkim olan şövalyeler iki yüz yıldan fazla Osmanlı Devleti'ne Akdeniz ve çevresinde sorun çıkarmıştır. Denizlerde korsanlık yapan Rodos şövalyeleri Osmanlı'nın denizlerdeki hâkimiyetine engel teşkil etmiştir. Brockman kitabında, Fatih'in 1480 yılındaki Rodos seferinden, Kanuni'nin Rodos'u fethine geçen kadar süreyi kaynaklara dayanarak ele almıştır.

Andre Clot'un, *İki Kıta ve İki Denizin Hükümdarı Fatih Sultan Mehmed*, adlı kitabında Osmanlı ve Dünya tarihinde önemli yer tutan Fatih Sultan Mehmed'i askeri, siyasi ve kültürel yönleriyle ele almıştır. Clot eserinde, Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u iskân etmesi, ilime verdiği değer ve şair yönüne değinmiştir. Doğumundan ölümüne kadar tüm hayatını kapsayan biyografik bir çalışmadır.

Robert Schwoebel'in, *Hilalin Gölgesi, "Rönesans'ta Türk İmajı (1453-1517)* adlı kitabı Fatih dönemine ait yabancı kaynaklardan biridir. Hızla genişleyen ve güçlenen Osmanlı'nın Avrupa'da nasıl algılandığını tarihi kaynaklar doğrultusunda anlatmıştır. Doğu Roma'yı tarih sahnesinden indiren İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmed'in askeri seferlerine karşı Batı'nın tepkisine yer verilmiştir. Schwoebel, deccal olarak görülen Fatih Sultan Mehmed'in Rodos ve İtalya seferlerine de değinmiştir.

Kenneth Meyer'in kaleme aldığı *The Papacy and the Levant, 1204-1571* adlı kitap Fatih ve dönemiyle ilgili önemli yabancı kaynaklardan biridir. Tez çalışmasında, dört ciltten oluşan eserin ikinci cildi kullanılmıştır. Bu ciltte, XV. yüzyılda Osmanlı ve Avrupa'daki devletlerin askeri, siyasi ve ekonomik durumları anlatılmıştır. Konuyla ilgili olarak, Papalık ve Osmanlı arasındaki ilişkilere değinilmiştir. Avrupa'ya doğru fetihler yapan Osmanlı, yabancı bakış açısıyla irdelenmiştir. Adı geçen eserde, Rodos seferi ve Otranto seferine de yer verilmiştir.

Kurt W. Treptow'un kaleme aldığı "Albania and Ottoman invasion of İtaly, 1480-1481", adlı makalesi bu konuyla ilgili yapılmış bir çalışmadır. Treptow'a göre; Arnavutluk isyanı sayesinde Osmanlı İtalya'yı terk etmek zorunda kalmıştır. Diğer yabancı kaynaklara göre daha nesnedir. Otranto'da Türklerin katliam yapmasının Hıristiyan propagandası olduğuna değinmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

II. MEHMED'İN KİŞİLİĞİ ve ASKERİ FAALİYETLERİ

1. II. MEHMED

II. Mehmed Osmanlıları askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel anlamda etkileyen bir padişah'tır. Tez çalışmasında adı geçen padişahın kişiliği ve askeri faaliyetleri ele alınarak konu daha anlaşılır hale gelebilir.

1.1. II. MEHMED'İN KİŞİLİĞİ

Fatih Sultan Mehmed, 30 Mart 1432 yılında Edirne'de dünyaya gelmiştir. Babası II. Murad'dır.¹Annesinin milliyeti hakkında çeşitli görüşler vardır. Sırp prensesi Mara veya İtalyan asıllı Stella olduğu hatta Fransız olduğu bile iddia edilmiştir. Annesinin Candaroğlu Beyi'nin kızı Hatice Hüma Hatun olduğu görüşü içlerinde en fazla kabul görenidir.² Fatih Sultan Mehmed, 1481 yılında kırk dokuz yaşında sefere giderken yolda ölmüştür.³

II. Mehmed'in eğitimine çok önem verilmiş, dönemin iyi hocalarından ders almıştır. Edebiyat, tarih, dinin yanı sıra fen bilimleri de ilgilenmiştir. Farsça, Arapça, Yunanca, Sırpça, İtalyanca ve Slavca bildiği iddia edilmiştir.⁴Osmanlı tahtına iki kez çıkmıştır. İlki on iki yaşındayken Manisa Sancakbeyi iken olmuştur. Babası II. Murad tahtan çekilmiş yerine oğlu II. Mehmed'i geçirmiştir. Bu durumdan yararlanmak isteyen Doğu Roma, Haçlılarla anlaşarak Osmanlı topraklarına saldırınca, tahta yeniden II. Murad geçmiştir.⁵

Fatih Sultan Mehmed, on dokuz yaşında 1451 yılında ikinci kez tahta çıkmıştır. Saltanatının ilk yıllarında tüm Müslüman komutanların hayali olan İstanbul'u fethetmek için hazırlıklara başlamış, Rumeli Hisarı'nı yaptırmıştır. 29 Mayıs 1453 tarihinde İstanbul'u

¹ Halil İnalçık, "Mehmed II", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(DİA), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, C.XXVIII, s. 395.

² İbn-i Kemal, *Tevârih-i Âli Osmân*, çev. Şerafettin Turan, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1970, C.VII, s. 602.

³İsmail Hami Danişmend, *Fatih'in Hayatı ve Fetih Takvimi*, Ankara: İstanbul Fethi Derneği Yayınları, 1953, ss. 1-3.

⁴ Kritovulos, *Kritovulos Tarihi*, çev. Ali Çokona, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2018, s. 156.

⁵ Selahattin Tansel, *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Hayatı*, Ankara: TTK, 1999, s.11.

almış, Doğu Roma İmparatorluğu'nu tarih sahnesinden silmiştir.⁶ İstanbul'un fethi ile Osmanlı imparatorluk haline gelmiş ve yükselme dönemine girmiştir. Fatih, Doğu Roma'yı yıktığı için kendisinin Kayser-i Rum olduğunu ifade etmiş ve bu devletin mirasçısı olduğunu belirtmiştir. İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmed, olarak anılmaya başlanmıştır. Osmanlı'nın sözlü yasalarını yazılı hale getirmiştir. Fatih Sultan Mehmed ile beraber taht tüm erkek varislerin ortak malı olarak kabul edilmiştir. Tahta çıkanın Osmanlı'nın bekası için diğer varisleri öldürmesi meşrulaştırılmıştır. Divanın idaresini sadrazamlara bırakmış ancak kafes arkasından bu kurumu denetlemiştir. Devletin bürokratik yapısını tanımlamıştır. Merkezi yönetimi güçlendirmiştir.⁷

Fatih Sultan Mehmed, edebiyat ve bilimle de ilgilenmiştir. Avni mahlasıyla şiirler yazmıştır. Saltanatında pek çok yabancı kişi İstanbul'a gelmiştir.⁸

1.2. II. MEHMED'İN ASKERİ FAALİYETLERİ

Fatih Sultan Mehmed, saltanatı sırasında pek çok askeri sefer düzenlenmiş, ülkenin sınırlarını genişlemiştir. Balkanlarda da bu politika devam ettirilmiştir. Bu seferlerden biri de Sırbistan'a yapılmıştır. Osmanlı egemenliğini tanıyıp zapt ettikleri kaleleri Osmanlı'ya geri veren Sırplar, Macarlar ile ittifak yaparak Osmanlı'ya karşı saldırı planları yapmaları üzerine, Fatih Sultan Mehmed, 1454-1457 yılları arasında Sırbistan'a üç sefer yapmış, Belgrad dışındaki tüm toprakları Osmanlı sınırlarına dâhil etmiştir.⁹

İstanbul'un art bölgesi konumundaki Karadeniz'e egemen olmak isteyen Fatih Sultan Mehmed, bölgenin ekonomik ve siyasi öneminin de farkındaydı. Karadeniz'e tamamen egemen olmak için seferler yapmıştır. Venedik ve Cenevizliler kurdukları kolonilerle ticari anlamda Kırım'a dolayısıyla Karadeniz'e hâkimdiler. Fatih, Karadeniz'i kontrol ederek siyasi, askeri ve ekonomik anlamda güçleneceğinin farkındaydı. Bu amaçla, 1459 yılında Amasra'yı almış; 1460'da Candaroğulları Beyliği'ni Osmanlı sınırlarına dâhil etmiştir. 1461 yılında Trabzon'u

⁶ İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.II, İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1971, s. 200.

⁷ Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezer, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004, s. 89.

⁸ Andre Clot, *İki Kıta ve İki Denizin Hükümdarı Fatih Sultan Mehmet*, çev. Necla Işık, İstanbul: Doğan Kitap, 2012, s. 28.

⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.II, Ankara: TTK, 2011, s.434.

olarak Komnenos Krallığı'na son vermiştir. Fatih Sultan Mehmed, 1475'de Kırım'ı fethederek, Karadeniz'in Osmanlı'nın kontrolüne geçmesini sağlamıştır.¹⁰

Sultan II. Mehmed, fetih politikasını saltanatı boyunca devam ettirmiştir. Bosna Kralı'nın Osmanlı'ya vergi ödemeyerek anlaşmayı ihlal etmesi üzerine, 1463 yılında adı geçen ülkeye sefer düzenlemiştir. Bosna'ya düzenlenen askeri seferler sırasında Hersek Krallığı'nın da bir bölümü Osmanlı toprağına katılmış, 1483 yılında tamamen Osmanlı idaresine geçmiştir. Fatih Bosna seferi sırasında bölgedeki Bogomillere karşı hoşgörüyle yaklaşmıştır. Hem Katolik hem de Ortodoksların mezhep değiştirmeye zorladığı Bogomiller Osmanlıların yönetimini tercih etmiştir. Bu durum Fatih'in diğer milletlere gösterdiği hoşgörüye bir örnektir.¹¹

Fatih döneminde gerçekleşen diğer bir sefer Eflâk'a yapılmıştır. Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlı Devleti'ne biat eden Eflâk Prenslığı'nin vergi ödememesi üzerine, 1462 yılında Fatih Eflâk'a sefer düzenlemiştir. Voyvada Vlad ölmüş, yerine Radul geçmiştir. 1476 yılında Boğdan'ın da vergi ödememesi üzerine Fatih Boğdan'ı Osmanlı sınırlarına dâhil etmiştir.¹²

Fatih Sultan Mehmed, yayılmacı bir siyaset izlemiştir, ancak ülkenin sınırlarını da korumuştur. Fatih, doğu sınırlarından öteye doğru genişleme siyaseti takip etmiştir. Bu durum, Karamanoğlu Beyliği'ni ve Akkoyunlu Devleti'ni rahatsız ettiği için ittifak yapmışlar.¹³ Bu ittifakın Osmanlı Devleti üzerindeki planlarını anlayan Fatih Sultan Mehmed, 1466 yılında Anadolu'ya sefere çıkmış, Karamanoğlu Beyliği'nin başkenti Konya'yı Osmanlı Devleti sınırlarına dâhil etmiştir. Fatih, bölgeden ayrılınca adı geçen beylik, Osmanlı'nın aldığı yerleri geri almıştır. Daha sonra sadrazam olan ve İtalya seferine çıkan Gedik Ahmed Paşa, 1471'de Karamanoğlu Beyliği ordusunu bozguna uğratmıştır.¹⁴

Karamanoğlu Beyi İbrahim ölünce, oğulları arasında iktidar savaşı çıkmıştır. Bunu fırsat bilen Akkoyunlu Devleti beyliği ele geçirmek için İbrahim Bey'in oğlu İshak'a yardım etmiştir. İbrahim Bey'in oğullarından Pir Ahmed Bey, Fatih Sultan Mehmed ile ittifak yaparak beyliği yönetmeye başlamıştır. Ancak Pir Ahmed Bey, Venedik ile anlaşınca Fatih Sultan Mehmed,

¹⁰ İbn-i Kemal, a.g.e., VIII, s.114.

¹¹ Tansel, a.g.e., s. 89.

¹² Uzunçarşılı, a.g.e., s.436.

¹³ Yılmaz Öztuna, *Osmanlı Devleti Tarihi-Siyasi Tarih*, C.I, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2004, s.112.

¹⁴ Tansel, a.g.e., s.101.

Karaman'a sefer düzenlemiştir. Karamanoğlu Beyliği toprakları Osmanlı Devleti egemenliğine geçmiş, adı geçen beylikte yaşayanlar başta İstanbul olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli yerlerine g etmişlerdir.¹⁵

Karamanoğlu Pir Ahmed Bey'in, Fatih'ten kaçıp Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'a sığınması Osmanlı ve Akkoyunlu arasındaki çıkacak savaşa zemin hazırlamıştır. 1473 yılında Otlukbeli'nde Fatih Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ı mağlup etmiştir. Bu savaştan sonra Akkoyunlu Devleti zayıflamıştır.¹⁶

Fatih Sultan Mehmed askeri dehasıyla pek çok ülkeyi Osmanlı topraklarına dâhil etmiştir. Karadeniz'i Osmanlı gl haline getirmiş, Akdeniz'de Osmanlı egemenliğini tesis etmeye çalışmıştır. Rumeli Hisarı'nı inşa ettirerek, Boğazların güvenliğini sağlamıştır. Bu dönemde aynı anda pek çok ülkeyle savaşılmıştır. Yine de çoğu savaş galibiyetle sonuçlanmıştır.

¹⁵ İbn-i Kemal, a.g.e., VIII, s.114.

¹⁶ Uzunçarşılı, a.g.e., s.438.

İKİNCİ BÖLÜM

RODOS SEFERİ

Rodos seferi, Osmanlı ve Avrupa tarihi açısından önemlidir. Osmanlı Devleti için bu seferin nedenleri genişleme politikasıyla ilintilidir. Tarih kitaplarında yüzeysel olarak ele alınan bu seferin neden ve sonuçlarını ele alarak Osmanlıları bu olayın nasıl etkilediğine değineceğiz.

1. RODOS ADASI

Rodos, Akdeniz ve Asya arasında bulunan bir adadır. Ege Adalarından olan Rodos tarih boyunca pek çok devletin dikkatini çekmiştir. Tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapan Ada'nın coğrafi konumu, tarihi geçmişi, kalesi ve siyasi durumu ele alınacaktır.

1.1. RODOS'UN COĞRAFİ KONUMU, TARİHİ GEÇMİŞİ VE SİYASİ DURUMU

Rodos, Doğu Akdeniz'de Ön Asya'dan Sicilya'ya, Boğazlardan, Mısır'a kadar ulaşan eski deniz yollarının kavşak noktasındadır. Anadolu'yu çevreleyen Rodos, Asya ile Avrupa arasındaki köprü gibidir. Konumu sebebiyle Ada'ya birçok medeniyet sahip olmaya çalışmıştır.¹⁷

Ege Adaları'nda yer alan Rodos, Akdeniz'den kuzeye doğru uzanmaktadır. Coğrafi olarak Avrupa kıtasında yer almasına rağmen Asya'ya çok yakındır.¹⁸ Rodos, uzunluğuyla Midilli ve Sakız'dan büyüktür.¹⁹ Rodos kalesinden Anadolu'daki Seçe limanına uzaklık yaklaşık 13 kilometredir.²⁰ Anadolu ve Ön Asya hatta Mısır'a egemen olmak isteyen her devlet Rodos'a da hükmetmek zorundadır. Zira Rodos ticaret yollarının da üzerindedir.²¹

¹⁷ Besim Barkot, "Rodos", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1988, C.IX, s. 754.

¹⁸ Uğur Ünen, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İdaresinde Rodos Adası*, (Yüksek Lisans Tezi), Aydın: Aydın Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s.11.

¹⁹ Şerafettin Turan, "Rodos'un Zaptından Malta Muhasarasına", *Kanunî Armağanı*, Ankara: TTK, 1969, s.51.

²⁰ Piri Reis, *Kitab-ı Bahriye*, Haz. Yavuz Senemoğlu, C.I, İstanbul: Tercüman Yayınları, 1973, s. 223.

²¹ Anthony Luttrell, Greg O'Malley, *The Country side of Hospitaller Rhodes 1306-1423*, New York: Routledge, 2018, p.33.

Rodos coğrafi konumu sebebiyle tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Neolitik dönemden itibaren yerleşimlere sahne olan Rodos, Minos ve Miken, Ptolemaios, Seleukos, Roma ve Doğu Roma tarafından yönetilmiştir.²² İslamiyet'in ortaya çıkışı, Rodos'u da etkilemiştir. Zira Arapların kurduğu Emeviler, genişleme siyaseti sonucunda Mezopotamya ve Suriye'de fetihler yapmış, Akdeniz kıyılarına kadar ilerlemişlerdir. Adı geçen uygarlık, 654 yılında Rodos ve İstanköy'ü zapt etmiş, 658 yılına kadar yönetmiştir. Bu tarihten sonra, Rodos tekrar Doğu Roma kontrolüne geçmiştir. Araplar, 672 yılında Rodos'a tekrar egemen olmuş ve Ada'yı Doğu Roma seferleri için ikmal üssü olarak kullanmışlardır.²³

Kısa bir süre Rodos'u yöneten Araplar, 678 yılında Ada'dan geri çekilmişlerdir. Rodos konumu nedeniyle 807 Eylül'ünde Araplar tarafından tekrar işgal edilmiştir. Bu dönemde Ada'nın neredeyse tamamı Araplar tarafından tahrip edilmiştir.²⁴

Doğu Roma'nın idaresini 807 yılında bir kez daha tanıyan Rodos,²⁵ 1082 yılından sonra Venedik ile ticari ilişkiler geliştirmiştir. Doğu Roma'dan ticaret yapmak için ayrıcalıklar elde eden Venedik hem Akdeniz hem de Karadeniz'de ticarete güçlü bir konuma gelmiş bu yüzden kendi siyasi ve ekonomik çıkarlarını korumak için Ada'yı kontrol etmek istemiştir. Zamanla Venedik'in Ada'da etkisi hissedilmeye başlamıştır.²⁶

Rodos'u fethetmek isteyen ülkelerin arasına 1071 Malazgirt zaferinden sonra Türkler de katılmıştır. İzmir ve civarında (1081-1095) bir beylik kuran Çaka Bey, 1091'de Rodos ve Ege Adaları'na egemen olmuştur.²⁷ Çaka Bey ölünce Rodos ve diğer Ege Adaları üzerindeki Türk yönetimi sona ermişti.²⁸ Türkler, Çaka Bey'in ölümünden sonra Ege Adalarına akınlar düzenlemişlerdir. Menteşe Beyi Mesud (1282-1320), 1300 yılında Rodos'a saldırmış, tamamına yakın bölümünü zapt etmiştir.²⁹ 1306 yılında, Saint Jean şövalyeleri de Rodos'a bir sefer düzenlemiş ve almıştır.³⁰

²² Ziver Bey, *Rodos Tarihi*, çev. Harid Fedai, Ankara: TTK, 2013, s. 5.

²³ Ünen, a.g.e., s.13.

²⁴ Machiel Kiel, "Rodos", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008, C.XXXV, s.155.

²⁵ Turan, "Rodos'un Zaptından Malta Muhasarasına", s.52.

²⁶ Timothy E. Gregory, *A History of Byzantium*, New York: John Wiley&Sons, 2010, s.291.

²⁷ Akdes Nimet Kurat, *Çaka Bey*, Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, 1966, s.25.

²⁸ Ali Fuat Örenç, *Yakın Dönem Tarihimizde Rodos ve Oniki Ada*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2006, s.131.

²⁹ Elizabeth A. Zachariadou, *Trade and Crusade: Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydin: 1300–1415*, Venice: Hellenic Institute of Byzantine and Post-Byzantine Studies, 1983, p. 12.

³⁰ Paul Wittek, *Menteşe Beyliği*, çev. Orhan. Ş. Gökyay, Ankara: TTK, 1999, s.76.

Menteşe Beyi Mesud, Rodos'u tekrar işgal etmek istediye de muvaffak olamamıştır. Saint Jean Şövalyeleri, Rodos Adası'nda 22 Aralık 1522 tarihine kadar hüküm sürmüştür. Şövalyelerin Ada'daki kontrolü Kanuni döneminde sona ermiştir.³¹

Rodos Kalesi ve idari durumu kuşatmada neden Osmanlı'nın mağlup olduğuna ışık tutacaktır. Rodos Kalesi, Doğu Roma döneminde yapılmıştır. Osmanlı tarafından fetih edilene kadar kalenin duvarları güçlendirilmiştir. Ada'ya yapılan seferler yüzünden sık sık kale tamir edilmiştir. 1310-1312 ve 1318-1319'da Türklerin Rodos'a yaptıkları seferler yüzünden şövalyeler, XIV. yüzyılın ilk yarısında kaleyi onarmışlardır.³²

Rodos'un alanı yapılan tahkimatlar sonucu kırk iki hektara ulaşmıştır. Doğu Roma surları yıkılmıştır. Rodos Şövalyelerinin yönetiminde, zamanında *Collachium* olarak bilinen eski kalenin sadece bir kısmı kalmıştı, bu bölüm tamir ettirilmiştir.³³

Rodos'un 11 kapısı olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Eski Saint George kapısı, 1480 seferinden sonra D'Aubusson tarafından kapatılarak Ada'nın güvenliği sağlanmıştır. Amboise Kapısı, Büyük Üstat Sarayı'nın hemen altındaki görkemli bir kapıdır. İki yuvarlak kuleli ve kapalı girişli üçlü savunma kemerine sahiptir.³⁴

Beşgen şeklinde olan Saint George kalesi, topların şehre ulaşmasını engellemiştir. Saint Athanasios Kapısı 1441-1442 yılları arasında inşa edilmiştir. Arsenal Kapısı XIV. yüzyıl boyunca arması kapının üstünde duran Büyük Usta Juan Hernandez tarafından yaptırılmıştır.³⁵

Rodos'un siyasi durumu da çok önemlidir. Ada, iki yüz yıldan fazla Rodos veya Saint Jean şövalyeleri tarafından yönetilmiştir. Fatih'in Rodos seferine değinmeden önce kısaca Rodos Şövalyelerini ele almak gerekmektedir. Saint Jean Şövalyeleri hacılara yardım etmek amaçlı Kudüs'te kurulmuştu. Hacılara ve Hristiyanlara hastane ve bakım hizmeti veren tüm bunlara ilaveten Avrupa donanmalarında görevlendirilmek üzere asker yetiştiren bir tarikattı.³⁶

³¹ Şerafettin Turan, *Rodos ve 12 Ada'nın Türk Hâkimiyetinden Çıkışı*, Ankara: TTK, 1970, s. 79.

³² Tonnis D. Kondis, "Recent Restoration and Preservation of the Monuments of the Knights in Rhodes", *British School at Athens*, V.47, (1952), pp. 213-214.

³³ Konstantin Nossov, *The Fortress of Rhodes*, Oxford: Osprey Publishing, 2010, p.20.

³⁴ David Nicolle, *Knights of Jerusalem: The Crusading Order of Hospitallers 1100-1565*, New York: Osprey Publishing, 2008, p.176.

³⁵ Kondis, a.g.m., p.215.

³⁶ Robert, L. Dauber, "Knights of the Sovereign and Military, Religious and Hospitaller Order of St. John of Jerusalem, of Rhodes and of Malta in the National Navies of Europe 1300-1600", *Aspects and Actuality of*

Selahaddin Eyyubi'nin 1187'de Kudüs'ü geri alması üzerine şövalyeler, bu şehri terk etmek zorunda kalmışlar ve Akka'ya yerleşmişlerdir. 1291 yılında Akka'nın Müslümanlar tarafından fetih edilmesi üzerine Filistin'e yakın olan Kıbrıs'a yerleşmek istemişlerdi.³⁷ Kıbrıs kralı, şövalyelerin ülkesinde ikamet etme isteğini geri çevirince kendilerine yeni yerleşim yeri aramışlardır.³⁸ 1306 yılında Saint Jean şövalyeleri Rodos'u zapt ederek bu Ada'da hüküm sürmeye başlamışlardır.³⁹

Rodos'a yerleşen şövalyelerin büyük kısmı korsanlık yapmış, Anadolu kıyılarını yağmalamıştır. Osmanlı ve Müslümanlara karşı savaştan şövalyeler Papa'dan destek almışlardır. Ege Adaları ve Bodrum Kalesi'ni de ele geçirmişlerdi.⁴⁰ Konumu nedeniyle ticaret yapmışlardır.⁴¹ Rodos'a egemen olan şövalyeler tek bir millete mensup değildi. Sekiz dil grubundan oluşan yönetim bölgeleri vardı. Saint Jean şövalyelerinin çoğu Katolik idi. Zanaatkâr, tüccar, duvarcı gemi kaptanlığı gibi meslek sahibi kişiler Ortodokstu. Çiftçilik ve kıyıların güvenliğiyle uğraşan ve askeri yükümlülüğü bulunan Rumlar, deniz ticareti yapan ve şövalyelerin hizmetkârı olan Latinler, Osmanlı döneminde de Rodos'ta yaşayan tüccar olan Yahudiler de Ada'daki diğer etnik unsurlardı. Memluk ve Osmanlı vatandaşları da Rodos'ta ikamet etmekteydi.⁴² XV. ve XVI. yüzyıllarda, Katalan, Fransız, Ceneviz, Floransa ve hatta Venedik vatandaşları da Rodos'a göç etmiştir.⁴³

1.2. RODOS SEFERİ

1.2.1. Rodos Seferinin Sebepleri

Akdeniz'de korsanlık ve Anadolu kıyılarında yağma yapan Rodos Şövalyelerinin, yaptıklarına cevap olarak Fatih, 1454'te donanmayı Rodos'a göndermiştir. Yapılan bu seferde

SeaPower in the Mediterranean from XII to XVI Centuriy, ed. Paolo Alberini, Roma: Acta del Convegno, di Storia Militare tenuto a Napoli, 1999, p.211.

³⁷ Dauber, a.g.m., p.217.

³⁸ Luttrell, a.g.e., p.32.

³⁹ Turan, *Rodos ve 12 Ada'nın Türk Hâkimiyetinden Çıkışı*, s.21.

⁴⁰ Örenç, a.g.e., s.132.

⁴¹ Nicolas Vatin, *Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi*, çev. Tülin Altınova, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2004, s.21.

⁴² Ramazan Şeşen, "Daviyye ve İstibariyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994, C.IX, s.19.

⁴³ Zafer Çelikkol, *Rodos'taki Türk Eserleri ve Tarihçe*, Ankara: TTK, 1992, s.7.

Osmanlı galip gelememiştir. Şövalyelerin Osmanlılara karşı tavrı değişmeyince 1455'te Rodos'a sefer düzenlenmiştir. Şövalyelere ait İstanköy'de bir kale tahrip edilmiş, yağmalanmıştır.⁴⁴

Osmanlı Devleti ve Rodos Şövalyeleri arasında 1461'de iki yıllık bir ateşkes yapılmıştır. Bu sürede, Ada'nın tahkimatı güçlendirilmiş ve askeri teçhizatı arttırılmıştır. Osmanlı ise Ege Adalarını almaya başlamıştır. Fatih, Midilli'yi fethetmiş ve Ege'deki diğer adaları da zapt etmek için askeri seferler düzenlemiştir.⁴⁵ Ada'nın yöneticisi Pierre Raymond, Rodos'un alınacağı endişesiyle Osmanlı donanmasını Ege'den uzaklaştırmaya çalışmıştır.⁴⁶

Fatih Sultan Mehmed, Rodos Şövalyelerine Osmanlı'ya vergi ödemesi, Türk esirleri serbest bırakması ve Anadolu kıyılarına düzenledikleri yağmalara son vermesi şartlarıyla anlaşma önermiş, ancak red cevabı almıştı. Şövalyelerin bu tutumu savaşa zemin hazırlamıştır.⁴⁷

1.2.2. Daha Önceki Sefer Teşebbüsleri

II. Mehmed, İstanbul'dan sonra Ege Denizi'ni de kontrol etmek amaçlı fetihler yapmıştır. Ege'deki adaların çoğunu alan II. Mehmed, Rodos'a egemen olamamıştır. Saltanatında Rodos'a 2000 dukalık yıllık vergi konulmuştu. Ancak Osmanlı, vergisini ödemeyen hatta İstanbul'un fethi için kutlama da bile bulunmayan Rodos Şövalyelerine karşı Ada'ya sefer düzenlemeye karar vermiştir.⁴⁸

Fatih'in Ege Denizi'nde yaptığı askeri seferler Hristiyanları endişelendirmişti. Avrupa'ya doğru yayılan Osmanlılar durdurulmalıydı.⁴⁹ Bu amaçla, Papa III. Calistus, Fatih

⁴⁴ A.G.K. Savvidis, "14. Yüzyılın Başlarına Kadar Rodos'a Karşı Yapılan Türk Akınları", çev. E. Ozansoy, *Adalya*, Antalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yıllığı, S.5, Antalya, (2002), s. 205.

⁴⁵ Oruç Beg Tarihi, haz. Necdet Öztürk, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, 2014, s. 132;

⁴⁶ Neşri, *Kitab-ı Cihannuma Neşri Tarihi*, II. Cilt, Haz. Faik Reşit Unat, Mehmed A. Köymen, TTK: Ankara, 1957, ss.839-841.

⁴⁷ Johann William Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, 2, çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2011, s.312.

⁴⁸ Çelikkol, a.g.e., s.3.

⁴⁹ Robert Schwoebel, *Hilalin Gölgesi, "Rönesans'ta Türk İmajı(1453-1517)"*, çev. Eşref Bengi Özbilen, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2013, ss.267.

Sultan Mehmed'i, Ege Adalarına yaptığı askeri seferlerinde yenilgiye uğratmak için kendisine ait on sekiz gemiyi bölgeye yollamıştır.⁵⁰

Rodos'a sefer hazırlıklarına başlamadan önce Fatih Sultan Mehmed, Osmanlı donanmasını güçlendirmeye çalışmıştır. Gelibolu'daki tersane yeniden inşa edilmiştir. Eski gemiler onartılmış, donanma için gemiler yaptırılmıştır.⁵¹

Fatih ilk olarak 1455'te Osmanlı donanmasını Baltaoğlu Süleyman Bey komutasında Rodos ve etrafındaki adalara göndermiştir. Ada'ya yaptığı saldırılar sonucunda Rodos'un doğu tarafındaki istihkâmlar yıkılmıştır.⁵²Baltaoğlu Süleyman Bey'in yerine geçen Hamza Bey'in Ege Denizi seferi, Donanma-yı Hümâyün için, büyük bir zafer olmuştur. Hamza Bey, Rodos Şövalyelerine ait olan ve İstanköy Körfezi'ni kapatan İstanköy Ada'sına saldırmış ve yağmalamıştır.⁵³

Haziran ayında, Osmanlı donanması Hamza Bey yönetiminde Lesbos Adası'na gelmiştir. Fatih Sultan Mehmed, bu başarısı üzerine Hamza Bey'i, Gelibolu donanmasının kumandanlığına tayin etmiştir.⁵⁴ Hamza Bey'de Rodos'a bir sefer düzenlemiştir.

Rodos'a yapılan saldırıların sonuç vermemesi üzerine Hamza Bey Ada'yı ele geçiremeyeceğini anlayarak geri dönmüş Sakız'a uğramıştır. Ada'nın Osmanlılara olan sadakatini sağlayamadan Gelibolu'ya gitmiştir. Ekim 1456 tarihinde, Hamza Bey, Rodos seferindeki başarısızlığı nedeniyle görevinden alınmıştır.⁵⁵

Fatih bu başarısızlıktan sonra ilk olarak yeni gemiler inşa edilmesini ve donanmanın yenilenmesini emretmiştir. 1456'da Hamza Bey'in görevine Gelibolu sancakbeyi olarak Has Yunus Paşa getirilmiştir. Daha sonra, Yunus Paşa donanmayla Sakız'a gitmek üzere sefere çıkmıştır. Bozcaada'dan asker toplamış ve erzak ile su depolamıştır. Osmanlı Devleti donanmasının bir kısmı Midilli'de fırtınaya yakalanarak batmıştır. Kurtulanlar Yunus Paşa'nın kadırgasıyla Sakız'a gitmiş ve bu noktadan Rodos'a sefer düzenlemiştir. Ancak Osmanlılar Rodos'ta bir kez daha yenilgiye uğramıştır. Yenilen Osmanlı ordusu daha sonra Foça'ya gelmiş

⁵⁰ Uzunçarşılı, a.g.e., s.142.

⁵¹ Donald M. Nicol, *Bizans ve Venedik, Diplomatik ve Kültürel İlişkiler Üzerine*, çev. Gül Ç. Güven, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2000, s. 381.

⁵² Savvidis, a.g.m., s.209.

⁵³ Dukas, *Bizans Tarihi*, çev. V. Mirmiroğlu, İstanbul: Kabalıcı Yayınları, 2013, s. 200.

⁵⁴ Halil İnalçık, *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar*, C.I, Ankara: TTK, 1987, s. 17.

⁵⁵ Yılmaz Öztuna, *Büyük Türkiye Tarihi*, C. I, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1983, s. 87.

ama halk tarafından iyi karşılanmamıştır. Adı geçen yerleşim işgal edilmiş, Foçalı bir grup genç esir alınarak Gelibolu'ya gidilmiştir.⁵⁶

1456 yılında Enez Osmanlı Devleti'ne teslim olmuştur. Fatih karadan, Yunus Paşa'da emrindeki on gemiyle denizden Enez'e saldırmıştır. Yunus Paşa İmroz(Gökçeada), Taşoz, Semadirek ve Limni Adalarını da ele geçirmiştir. Limni hariç diğerleri Enez valisi Palamade Gattilusio'nun idaresine verilmiştir. Gattilusio, İtalyan korsanlara yardım etmiştir. Adı geçen korsanlar Gelibolu'ya saldırınca, iki yüz gemilik bir Osmanlı donanması hazırlanmıştır.⁵⁷ Limni halkı Gattilusio'nun yönetiminden memnun olmayınca Limni'ye sefer düzenlenmiş ve Osmanlı Devleti sınırlarına dâhil edilmiştir.⁵⁸

Limni'den sonra Midilli'ye de askeri sefer yapılmıştır. Osmanlı donanmasının yarısından fazlası Mahmut Paşa'nın komutasında Midilli'ye gönderilmiştir. Bu sefere padişah da katılmıştır. Ada'nın teslim edilmesini isteyen Fatih'e karşı konulunca kuşatma başlatılmıştır. Midilli, yirmi yedi gün süren kuşatma sonunda Osmanlı Devleti'ne teslim olmuştur.⁵⁹

Midilli'nin fethi ile Çanakkale Boğazı'nın Ege Denizi'ni kontrol eden bölümü Osmanlı'nın kontrolüne geçmiştir. Fetih edilen Ege Adaları Gelibolu sancağına dâhil edilmiştir.⁶⁰

Daha sonra, donanmayı büyütmek için bölgede gemiler inşa ettirilmiş, Anadolu'nun her tarafından donanmada savaştacak askerler getirilmiştir. Fatih, Kal'a-i Sultaniye ve Kilibahir kalelerini Çanakkale Boğazı'nın iki yanına inşa ettirtmiş ve içlerine otuz top yerleştirmiştir. Bu sayede başkent İstanbul'un güvenliği de sağlanmıştır.⁶¹ 1467 yılında Rodos'a bir sefer düzenlenmiş ama şövalyeler tarafından Osmanlı donanması mağlup edilmiştir.

⁵⁶ Feridun Emecen, "XV-XIX. Yüzyıllarda Ege Adaları'nda Osmanlı İdarî Teşkilâtı", ed. İdris Bostan, *Ege Adaları'nın İdarî, Malî ve Sosyal Yapısı*, Ankara: SAEMİK Yayınları, 2003, s. 8-9.

⁵⁷ Aşıkpaşaoğlu Tarihi, haz. Nihal Atsız, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1970, s.177.

⁵⁸ Kritovulos, a.g.e., s. 129-130.

⁵⁹ Emecen, a.g.m., s.12.

⁶⁰ Yasemin Demircan, "Ege Adalarında Osmanlı Hâkimiyeti", *Türkler*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, C. IX, s. 365.

⁶¹ Caroline Finkel, *Rüyadan İmparatorluğa Osmanlı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Öyküsü 1300-1923*, çev. Zülâl Kılıç, İstanbul: Timaş Yayınları, 2007, s. 63.

1.2.3. 1480 Rodos Seferi

Fatih Sultan Mehmed, Rodos'u alarak Akdeniz'de egemenliğini güçlendirmek istiyordu. Fatih saltanatında Rodos'a iki başarısız sefer gerçekleştirmiştir. Osmanlı'nın Ada'ya sefer düzenleyeceği ihtimalini anlayan Rodos Şövalyeleri, Osmanlı-Venedik(1463-1479) mücadelesinden faydalanıp, Rodos'un sur duvarlarını güçlendirmiştir.⁶²

Rodos Şövalyeleri, Ada'nın savunması ile uğraşırken Osmanlı fetih planları yapıyordu. Bu maksatla Dimitrios Sofyan adlı elçi Rodos'a araştırma yapsın diye gönderilmiştir.⁶³

Rodos'taki Kale, 1476 yılında tamir edilmiş, duvarları kalınlaştırılmıştır. Aynı yıl seçimle Pierre D'aubusson Ada'yı yönetmeye başlamıştır. Yönetiminde, Papa ve Avrupalı prenslerden Osmanlı'nın Rodos'a saldırması ihtimaline karşılık yardım istenmiştir. D'aubusson'a göre; Osmanlı'nın ilerleyişi sadece Rodos'u değil tüm Hristiyanlık âlemini ilgilendirmekteydi. Osmanlı Devleti, Avrupa'dan atılmalıydı.⁶⁴

Fatih, Rodos'a askeri sefer düzenlemeden önce, Osmanlı donanmasını Ege Adalarına keşif görevine göndermiştir. Mesih Paşa, Ada'da herhangi bir saldırıya karşı savunmak için hazırlık yapıldığını anlamıştır. Hiçbir şey yapmadan durumu bildirmek için başkente dönmüştür.⁶⁵ Pierre D'Aubosson'un Hristiyan ülkelere yaptığı yardım çağrılarına karşılık gelmemiştir. Mesih Paşa, İstanbul'daki donanmayı hazırlatmıştır. D'Aubusson ise, iki yüz veya üç yüz kadar paralı askeri ve topçu Johann Bergen'i Rodos'a getirtmişti.⁶⁶

Fatih, Mesih Paşa'dan Rodos ile aldığı bilgiler üzerine donanmanın bir savaşa hazırlanabilmesi için zaman kazanmaya çalışmıştır. Bu yüzden Rodos Şövalyeleri'ne Osmanlılara vergi vermeleri karşılığında barış yapılacağını belirtmiştir. D'Aubussonda, asker toplamak için Osmanlı Devleti'ni oyalamaya çalışmıştır. Vergiden vazgeçilirse barış yapacaklarını belirtmiştir. Savaş öncesinde Rodoslu Antonios Meligabos ile Alman asıllı Usta

⁶² Uzunçarşılı, a.g.e., s.139.

⁶³ John Freely, *Büyük Türk: İki Denizin Fatih*, çev. Ahmed Fethi, İstanbul: Doğan Kitap, 2011, s. 67.

⁶⁴ Eric Brockman, *The Two Sieges of Rhodes 1480-1522, The Knights of St. John at War 1480-1522*, New York: Barnes&Noble, 1996, p.125.

⁶⁵ İbn-i Kemal, a.g.e., VII,s.74.

⁶⁶ Ziya Nur Aksun, *Osmanlı Tarihi*, C.I, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1994, s.168.

Jorg,⁶⁷ Rodos seferinin nasıl yapılması gerektiğine dair raporlarını Fatih'e sunmuşlardı.⁶⁸ Bu raporlar Mesih Paşa'ya bildirilmiştir.⁶⁹

Rodos'taki Şövalyeler, Osmanlı Devleti'ne karşı Memluk ve Tunus Beyliği ile ittifak yapmıştır. D'Aubusson, Memluk Sultanı Kayıtbay (1468-1490) ile görüşmüş, 28 Ekim 1478'de Rodos Şövalyeleri ve Memlukler Barış Antlaşması imzalamıştır.⁷⁰

Rodos Şövalyeleri, Osmanlı Devleti ile müzakereler yaparak, hazırlıkları tamamlamaya çalışmıştır. Sultan II. Mehmed'in en küçük oğlu Cem ile görüşen D'Aubusson oyalama siyasetiyle zaman kazanmaya çalışmıştır.⁷¹

Papa Sixtus, Rodos'a asker, mühimmat ve malzeme göndereceğini belirtmiştir. Napoli Kralı da, iki gemi göndermeye söz vermiştir. 3 Temmuz'da, Papa Sixtus, Roma'da bir toplantı yaparak Rodos savunması için vergi toplanmasını emretmiştir.⁷²

Sultan II. Mehmed Han ise, şövalyeleri hazırlıksız yakalayabilmek için Mesih Paşa'yı Rodos'a göndermiştir. Şövalyelerin güçlü mukavemetine karşı, Mesih Paşa donanmayı Marmaris'e çekmiştir.⁷³ Bölgede yaptığı araştırma sırasında şövalyeler tarafından saldırıya uğrayınca 1480 ilkbaharında Ege Adalarına gitmiştir.⁷⁴

Osmanlı, (23 Mayıs 1480) tarihinde Rodos seferine başlaması üzerine, Pierre d'Aubusson, Rodos'taki limanın ağzını zincirle kapatılmasını emretmiştir. Osmanlı askerleri de, Ada'nın kuzey kıyılarına çıkmış, Saint Etienne tepesini alıp Osmanlı karargâhını oraya kurmuştu.⁷⁵

Rodos seferi sırasında Osmanlı Devleti ve Rodos Şövalyeleri'nin asker ve mühimmatları şöyleydi: Mesih Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu, yetmiş bin asker ile yüz

⁶⁷ Hammer'e göre; D'Aubuson'u zehirlemek için Rodos'a usta Jorg gönderilmişti. Jorg'un Osmanlı için çalıştığı anlaşılınca öldürülmüştür. bkz.Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, s.146.

⁶⁸ Uzunçarşılı, a.g.e., s.145.148.

⁶⁹ Aşıkpaşaoğlu Tarihi, a.g.e., s. 177.

⁷⁰ Kritovulos, a.g.e., s.137.

⁷¹ Ziver Bey, a.g.e., s.36.

⁷² Vatin, a.g.e., s.123.

⁷³ İbn-i Kemal, a.g.e., s.74.

⁷⁴ Ziver Bey, a.g.e., s.25.

⁷⁵ Brockman, a.g.e., p.65.

veya yüz altmış gemiye sahipti. Rodos şövalyelerine Pierre d'Aubusson komuta ediyordu. Beş yüzden fazla şövalye, üç bin veya dört bin asker ve üç yüz çavuştan oluşan bir ordusu vardı.⁷⁶

Mesih Paşa, Rodos'u almak için Saint Nikolas Kalesine top ateşine tutmuştur. Bu kale limana hâkim bir noktaydı. Adı geçen kale alınınca, Rodos'a dışarıdan gelebilecek yardımlar kesilecek, Ada tamamen abluka altına alınacaktı. Osmanlıların top ateşinden zarar gören kale akşam olunca şövalyeler tarafından onarılıyordu. Şövalyeler ayrıca hendeklerle Osmanlılara tuzak da kurmuşlardı. Osmanlı ordusu karadan kaleyi almaya çalışmış ama muvaffak olamamıştır. Mesih Paşa ve ordusu, 19 Haziran gecesi taarruza geçen şövalyeler tarafından yenilmiştir.⁷⁷

Osmanlı ordusu, İtalyanların savunduğu Yahudi mahallesine saldırmıştır. Beş hafta boyunca top ateşine tutulan mahallede sur duvarlarının bir kısmı tahrip olmuştur. Osmanlı ordusu ve şövalyeler kentin içinde çarpışmaya başlamışlardı. Mesih Paşa, Osmanlı askerine önce Ada'da yağma yapılacağını ifade etmiştir. Daha sonra Ada'da ganimet almanın yasak olduğunu belirtmiştir.⁷⁸ Bu yüzden Osmanlı askerlerinin bazıları savaşmamıştır. Rodos Şövalyeleri de, durumdan istifade ederek iki saat süren çatışma sonucunda Osmanlı ordusunu yenmiştir.

Savaşta Osmanlı Devleti ciddi asker ve mühimmatta zarara uğramıştır. Osmanlı ordusunda dokuz bin ölü, on sekiz bin yaralı vardı. Rodos şövalyelerin kaybı sadece iki yüz elli bir kişiydi.⁷⁹ Rodos seferinde tahrip gücü yüksek patlayıcı Osmanlı ordusu tarafından ilk defa kullanılmıştır.⁸⁰

1.2.4. Rodos Seferinin Sonuçları

Osmanlı Devleti'nin Rodos'ta yenilmesine sebep olarak Mesih Paşa gösterilmiştir. Osmanlı top atışlarından yıkılan, sur duvarlarından giren askerler burçların üzerine Türk

⁷⁶ Kenneth Meyer Setton- Harry W. Hazard- Norman P. Zacour, *A History of Crusade*, C.VI, New York: University of Wisconsin Press, 1990, p.333.

⁷⁷ Mustafa Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, C.I,Ankara: TTK, 2010, s. 480.

⁷⁸ Zinkeissen, a.g.e., s. 320.

⁷⁹ Nicolae Jorga, *Büyük Türk Fatih Sultan Mehmed*, çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018, s.215.

⁸⁰ İdris Bostan, "İlk Osmanlı Deniz Üssü: Gelibolu", *Türk Denizcilik Tarihi*, C.I, ed. İdris Bostan-Salih Özbaran, İstanbul: Boyut Yayıncılık, 2009, s.37.

bayrağını dikmişlerdi. Mesih Paşa, Rodos seferinin başında Ada'nın yağma edilmesine müsaade etmiş, Rodos Kalesi alınacağı sırada verdiği sözden vazgeçerek Ada'nın Padişah'a ait olduğunu ilan edince, Osmanlı askeri de savaşmamıştır. Bu durumu fırsat bilen şövalyeler, Osmanlıların elindeki yerleri geri almışlardır. Mesih Paşa bu yenilgiden sonra vezirlik görevinden azledilerek Gelibolu Sancakbeyliğine atanmıştır.⁸¹

Rodos seferinin başarısız olması, Hristiyan âleminde coşkuyla karşılanmıştı. Fatih Sultan Mehmed, Rodos'ta durdurulmuştu. Türklerin ilerleyişine son vermek için tüm Hristiyanların birleşmesinin gerektiği Rodos'ta bir kez daha kanıtlanmıştır.

⁸¹ Uzunçarşılı, a.g.e., s.140.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OTRANTO SEFERİ

Otranto Seferi Osmanlı tarihi açısından çok önemlidir. Osmanlı'nın XV. yüzyılda, İtalya'ya kadar genişlediğini göstermektedir. On üç ay Osmanlı idaresinde kalan Otranto tarihimizde çok önemlidir.

1. OTRANTO

Otranto İtalya'nın doğusunda yer almaktadır. Osmanlı, 1480 tarihinde adı geçen yere bir sefer düzenlemiş ve bir yıldan fazla egemenliği altına almıştır. Peki, Osmanlı Otranto'yu neden seçmiştir? İtalya Yarımadası'ndaki konumu ve Osmanlı'nın İtalya'daki devletlerle ilişkilerine değinerek konuyu açıklayabiliriz.

1.1. OTRANTO'NUN COĞRAFİ KONUMU VE SEFER ÖNCESİ İTALYA'DAKİ DEVLETLER İLE OSMANLI İLİŞKİLERİ

İtalyan Yarımada'sının doğu kıyısında yer alan Otranto, Osmanlıların Pulya adını verdiği İtalya'nın güneyinde yer alan bir bölgedir. Akdeniz ile Doğu arasında adeta köprü konumunda olan Otranto, İtalya'nın en doğu sahil şeridindeki kayalık bir tepenin üzerindedir. İbn-i Kemal kitabında bölgenin zenginliğine değinmiştir.⁸²

Otranto'da denize karşı inşa edilmiş bir kale bulunmaktadır. Kalenin güneydoğusunda Faro ve Kalsode adı verilen pirgoslar vardır.⁸³ Bu pirgosların karşısında bir ada ve kuzey tarafında Otranto limanı vardır.

Piri Reis Kitab-ı Bahriyesi'nde Otranto ile ilgili şu bilgileri vermektedir: “*Limanın karşısında Avlona Şehri güneydoğusunun poyraz istikametindedir. Otranto Kalesinden Kav Santa Maeriye kible gün doğusuna otuz mildir. Üç Evler anlamına gelen Tri Kare Kale'si vardır. Tri Kare'nin iskelesi ve ambarı olan gemilerin yükleme yaptığı bir limanı vardır. Arka*

⁸²İbn-i Kemal, a.g.e., VII, s.86.

⁸³Pirgos “kuleli çiftlik” anlamına gelmekteydi. Pirgos, yani kuleli çiftlikler, antik kaynaklara göre Perslerden itibaren inşa edilmiştir. Anadolu, Yunanistan ve Akdeniz'de karşımıza çıkmaktadır.

tarafında Santa Meriye Dağları bulunmaktadır. Kav Santa Meriye'den Polye Gelibolu'su gün batımı istikametinde kırk mildir. Bu yolda denize doğru uzanan sığılık ve taşlıklar bulunmaktadır. Buranın sahil kenarında liman şeklinde mendirek taşları vardır. Karşıda üç mil ötede Lösentı Kalesi yer almaktadır.⁸⁴”

Otranto seferini ele almadan önce İtalya'daki devletler ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkileri ele almak gerekmektedir. Venedik, , Napoli, Floransa ve Ceneviz ile olan münasebetlerine kısaca değinerek, Otranto seferine olan etkilerini açıklayabiliriz.

Osmanlı Devleti, Akdeniz'e egemen olmak istemiştir. Bölgeyi İtalya'daki devletlerden Venedik ve Ceneviz kontrol etmekteydi. Adı geçen devletler denizlerde çok güçlüydü ve ticarete de hâkimdiler. Genişleyen Osmanlı Devleti zaman içerisinde, Ceneviz, Venedik, Floransa ve Ragusa ile ticaret yapmıştır.⁸⁵

Osmanlı Devleti'nin İtalya'da ilişki de bulunduğu devletleri önem sırasına göre sıralarsak Venedik ilk sırada yer alır demek pek de yanlış olmaz. Adriyatik kıyısında İtalya'nın kuzeydoğusundaki Venedik ile olan ilişkiler Osmanlı tarihinde önemli yer tutmaktadır. Venedik 15. yüzyılda, Osmanlı Devleti topraklarında serbest ticaret yapma hakkı elde etmişti.⁸⁶

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'un fethinden 1463 yılına kadar Balkanlar ve Ege'de önemli fetihler yapmıştır. Fatih, Ragusa'ya kadar ilerleyip Mora yarımadasını kuşatmıştır. Osmanlı'nın Mora'ya saldırması, Sırbistan'a egemen olması, Arnavutluk'ta faaliyetlerde bulunması ve Ege Denizi'ni kontrol altına almak istemesi Venedik ile ilişkilerini bozmuştur.⁸⁷ Bu yüzden Osmanlı ile Venedik arasında on altı yıl süren savaş başlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin ilişki kurduğu İtalya'daki diğer bir devlet Napoli Dukalığı idi. Doğu Akdeniz ve Mısır'da ticaret yapan Napoli, Doğu Roma ve Anadolu'daki Türk beylikleriyle de siyasi ve ekonomik ilişkilerde bulunmuştur. Fatih Sultan Mehmed Dönemi'nde, Arnavut Beyi İskender'in topraklarını geri almak için çıkardığı ayaklanmayı

⁸⁴Piri Reis, *Kitab-ı Bahriye*, C.II, çev. Vahid Çubuk, Ankara: TTK, 1988, s. 29.

⁸⁵Joseph Von Hammer, *Fatih Sultan Mehmed, Cihan İmparatorluğu*, çev. Şerif Kaya Bilir, İstanbul: Kariyer Yayıncılık, Haziran 2011, s.346. Ragusa aslında Osmanlı'dan ilk imtiyazları alan ülkelerden biriydi. bkz. Nicolas Henrik Biegmann, *Turco-Ragusan Relationship*, New York: Mouton, 1967, p.86.

⁸⁶Kenneth Meyer Setton, *The Papacy and the Levant, 1204-1571: The Fifteen the century*, Philadelphia: American Philosophical Society, 1978, p.38; Maria Pia Pedani, *The Ottoman-Venetian Border (15th-18th Centuries)*, *The Ottoman-Venetian Border (15th-18th Centuries)*, Venice: Edizioni Ca'Foscari, 2017, p.161.

⁸⁷Halil İnalçık, *Devlet'i Aliyye*, C.I, İstanbul: İş Bankası Yayınları, 2009, s. 113.

Napoli Dukalığı destekleyince Osmanlı ile ilişkileri bozulmuştur.⁸⁸ Osmanlı Devleti ve Arnavutluk arasında savaş çıkmıştır. İskender Bey'in Arnavutluk'tan gitmesinden sonra adı geçen devlet Napoli Krallığı'nın kontrolüne geçmiştir. Napoli, başta dönemin papası V. Nicolò'nun Osmanlı'ya karşı kurmak istediği ittifaklara katılmamıştır. Daha sonra sıklıkla Osman karşısında yer almıştır.⁸⁹

Osmanlı Devleti'nin İtalya'da ilişkide bulunduğu diğer bir devlet Floransa'dır.⁹⁰ Osmanlı'nın İstanbul'u fethetmesinden sonra İtalya'daki devletler ve Papalık Osmanlılara karşı birleşmeye çalışmıştır. Floransa Osmanlı'dan ticari imtiyazlar elde etmek için, Osmanlı'ya karşı yapılan ittifaklara katılmamıştır.⁹¹ İstanbul'un fethinden sonra Galata'ya Floransalılar yerleşmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Floransa'ya verdiği imtiyazlar sayesinde iki devlet arasında hızlı bir gelişme gösteren ticari faaliyetler Venedik'in kıskançlığına sebep olmuştu.⁹² 1461 yılından itibaren Galata'ya yerleşmiş olan Venedikliler bir bahane ile evlerinden çıkarılarak yerlerine Floransalılar yerleştirilmiştir.⁹³ Floransalı tüccarların, Fatih'in 1463 yılında Venedik'e savaş açması kararında etkili oldukları da ileri sürülmüştü.⁹⁴ Papa Eğriboz'a yardım etmesine rağmen, rivayet edildiği üzere 1470 yılında Floransalı bir iş birlikçinin yardımıyla Osmanlı'nın eline geçmişti.⁹⁵

Osmanlı Devleti'nin İtalya'da ilişkide bulunduğu diğer bir devlet ise Ceneviz'dir. Doğu Akdeniz'deki kolonileri sayesinde zenginleşen denizci İtalyan şehir devletidir. Ceneviz, Ege'de; Foça, Sakız, Enez, Amasra, Limni, Midilli, İmroz, Semendirek, Taşoz; Karadeniz'de; Kefken, Amasra, Sinop, Samsun, Fatsa Trabzon, Balıklava, Kefe ve Suğdak'ta ticaret kolonileri kurmuşlardı. İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı, Ceneviz ve Floransa'ya ticari imtiyazlar vererek Venedik'in ticari anlamda Akdeniz ve Karadeniz'de tek güç olmasını engellemiştir. Osmanlıların desteğini alan Ceneviz ve Floransalı tüccarlar, Venedik ile rekabet edecek hale

⁸⁸ Neşri, a.g.e., s. 624.

⁸⁹ Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, s. 216-225.

⁹⁰ Richard A. Goldhwaite, *Economy of Renaissance Florence*, New York: Barnes&Noble, 2016, p.123.

⁹¹ İnalçık, *Devlet'i Aliyye*, s.398.

⁹² Halil İnalçık, "Ottoman Galata 1453-1553", *Essays in Ottoman History*, ed. Halil İnalçık, İstanbul: Eren Yayınları, 1998, p. 317.

⁹³ İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*, s. 141.

⁹⁴ Kerim İlker Bulunur, *Osmanlı Galatası (1453-1600)*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2014, s.152.

⁹⁵ Franz Babinger, "Fatih Sultan Mehmed ve İtalya", ter. Bekir Sıtkı Baykal, *Belleten*, C.27, S.65, (1953), s. 55.

gelmişlerdi. Milano ve Fransa egemenliğini tanıyan Ceneviz Otranto seferi sırasında Papa güçleri arasında yer almıştır.

1.2. İYONYA ADALARININ FETHEDİLMESİ

II. Mehmed, Balkanlarda ve Ege'de yayılcı bir politika izlemiştir. Bu politikanın doğal bir sonucu olarak Mora'ya saldırmıştır. Osmanlı Devleti'nin Mora'ya saldırması, Sırbistan'a egemen olması, Arnavutluk'ta faaliyetlerde bulunması ve Ege Denizi'ni kontrol altına almak istemesi Venedik ile ilişkilerini bozmuştur.⁹⁶

Fatih Sultan Mehmed, 1460 yılında Mora'dan İstanbul'a geri dönmeden önce Yunanistan'ın batı kıyısındaki Akarnania bölgesini almak için ordusunu bu bölgeye göndermiştir. Akarnania'nın kuzeyindeki Epir bölgesinde bulunan Alta Kalesi Sultan II. Murad zamanında 1449 yılında fethedilmişti. Gönderilen birlikler Vonitsa kalesi dışında tüm bölgeyi Osmanlı sınırlarına dâhil etmiş, bölgenin adı da Karlıeli olmuştur.⁹⁷

Fatih Sultan Mehmed, kalan birkaç kaleyi de zapt etmek için ordusunu 1462 yılında bölgeye yollamıştır. Bunun üzerine 1479 yılına kadar sürecek olan Osmanlı-Venedik Savaşı başlamıştır. Osmanlı ordusu ilk olarak İnebahtı (Lepanto) Vonitsa Kalesi'ni 1462 yılının Kasım ayında kuşatmış ancak başarılı olamamıştır.⁹⁸

Fatih'in, Batı'daki fetih hareketleri Hristiyan âlemini özellikle Papa'yı endişelendirmişti. Aslında batıdaki devletler endişelerinde pek de haksız değillerdi. Fatih İtalya'yı almak istiyordu. Aynı tarihlerde yapılan Rodos seferinde Osmanlı'yı başarılı bir savunmayla etkisiz hale getiren Pierre d'Aubusson, Osmanlı'nın Rodos'tan geri çekilmesinden üç gün sonra İtalya'ya bir elçi göndermiştir. Osmanlı'ya karşı kazandıkları zaferden bahsetmiş ve Vatikan'dan Hristiyan âleminin kurtuluşu için yardım istemiştir.⁹⁹

Osmanlı Devleti, Venedik ile savaşırken İtalya ve Adriyatik'teki ülkelerle iyi ilişkiler kurmuştur. Bu duruma güzel bir örnek Ragusa'dır. Fatih Sultan Mehmed, Ragusa Cumhuriyeti ile 1478 yılında bir ahidname imzalamıştır. Adı geçen ülke Osmanlı Devleti'ne yıllık on iki bin

⁹⁶ İnalçık, *Devlet'i Aliyye*, s. 113.

⁹⁷ Tuğrul Kihir, *Balkanların Osmanlı Tarihi*, Ankara: İnkılâp Yayınevi, 2015, s.105-106.

⁹⁸ Uzunçarşılı, a.g.e., s.221.

⁹⁹ Vatin, a.g.e., s. 45.

beş yüz altın haraç vermeyi kabul etmiştir. Fatih Sultan Mehmed, Venedik ile 1479 yılında barış imzaladıktan sonra, İtalya seferi hazırlıklarına başlamıştır. Öncelikle Adriyatik ile Akdeniz arasında kalan İyon Adalarını almayı planlamıştı. Bu sayede İtalya'yı fethetmesi kolaylaşacaktı. Ayrıca Yunanistan'ın batı tarafı Osmanlıların kontrolüne geçecekti.¹⁰⁰

Zanta, Kefalonya ve Ayamavra Adaları Venedik'e tabi olan Epir Despotluğu'na aitti. Adı geçen İyonya Adalarını Fatih saltanatında Epir'deki Tocco hanedanı yönetmiştir. Epir, Osmanlı Devleti'ne vergi ödemekteydi.¹⁰¹

Venedik, peyk krallığı durumundaki Epir'in Osmanlılara vergi ödemesini kabul ederek adı geçen topraklarda Osmanlıların egemenliğini tanımış oluyordu. Zaten Osmanlı ile Venedik'in 1479 yılında imzaladığı anlaşmada, üstü örtülü olarak İyon Adalarının Venedik sınırlarında yer almadığı belirtilmiştir.¹⁰²

Epir despotu Leonardo 1463 yılında II. Murad'ın eşi Mara'nın yeğeni Milica Brankoviç ile evlenmişti. Leonardo'nun eşi doğum sırasında ölünce, Napoli Dukalığı mensubu olan Francesca Marzona ile evlenmişti. Bu durum Osmanlıların dikkatini çekmiştir. Zira bu sayede, Napoli, İyon Adaları üzerinde söz sahibi olmuştu. Napoli'nin İyon Adalarını kontrol altına alması sadece Osmanlıların genişleme siyasetini değil, Venedik'in de Adriyatik'teki faaliyetlerini kısıtlayabilirdi.¹⁰³

Adriyatik'in Balkan sahillerindeki kıyı şeridinde egemen olan Osmanlı ordusu, 1479 yılında sahil şeridiyle İtalya arasında kalan Zanta, Kefalonya ve Ayamavra Adalarını ele geçirmiştir.¹⁰⁴ Epir despotu Leonardo, Napoli'ye sığınmıştır. Arnavutluk fethini de gerçekleştiren Gedik Ahmed Paşa İstanbul'a dönüp, Fatih ile İtalya seferi konusunda görüşmüş ve sefere çıkılması yönünde karara varılmıştır.¹⁰⁵

¹⁰⁰Cezar, a.g.e., s.580.

¹⁰¹Tansel, a.g.e., s.216.

¹⁰²Uzunçarşılı, a.g.e., s.221.

¹⁰³Tansel, a.g.e., s.217.

¹⁰⁴İdris-i Bitlis-i, *Heşt Behişt, Fatih Sultan Mehmed Devri VII. Ketibe (1451-1481)*, çev. Muhammet İbrahim Yıldırım, Ankara: TTK, 2003, s.252.

¹⁰⁵ Haldun Eroğlu, "Mehmed II's Campaign to Italy (1480-1481)", *Mediterranean Journal of Humanities*, C.I, S.2, (2011), s.129.

1.3. OTRANTO SEFERİ

Fatih Sultan Mehmed, Akdeniz’de gücünü sağlamlaştırmak amacıyla Otranto’ya bir sefer düzenlemiştir. Osmanlı casuslarının raporları doğrultusunda İtalya’nın en zayıf noktası Napoli’ye ait Otranto idi. Venedik ile barış imzalayan Fatih, siyasi anlamda bütünlük içerisinde olmayan bu yarımadaı ele geçirmeyi amaçlamıştı.¹⁰⁶

Otranto seferi, Fatih’in gerçekleştirmek istediği bir dünya devleti planının bir parçası olacaktı. İtalyan şehir devletleri bir tehlike anında birleşse bile gerçekte birbirinden bağımsız hareket etmekteydi. Seferin başlamasından hemen önce Papa IV. Sixtus ile Napoli Kralı V. Alfonso daha sonra Floransa, Venedik, Milan ve Ferrara yönetimleri Osmanlılara karşı ortak hareket etme kararı almışlardı.¹⁰⁷

Osmanlı Devleti ayrıntılı bir planı uygulayarak İtalya’nın fethini gerçekleştirmeyi planlamıştı. Sefer hazırlıkları kapsamında Gedik Ahmed Paşa, Güney İtalya’daki Avlonya’ya sancak beyi olarak atanmıştı. Pulya’ya yalnızca 80-90 kilometre uzaklıktaki Avlonya, sefer için en uygun yerdi.¹⁰⁸

Avlonya’ya gelen Gedik Ahmed Paşa, İtalya’yı Osmanlı sınırlarına dâhil etmek için asi Epir ve Arnavutluk halklarını kontrol altında tutmaya çalışmıştı. Himarra ve Sopot’u Venedik ile yaptığı anlaşma uyarınca almış, stratejik noktaları tahkim etmiştir.¹⁰⁹

Napoli kralı, yapılan hazırlıkların farkında olmasına rağmen dikkatini Toskana’daki savaşa verdiğinden, Osmanlı’ya karşı askeri bir önlem almamıştır.¹¹⁰

Venedik Senatosu 2 Temmuz 1480’de, Korfu’da bulunan Venedikli Kaptan General Vettore Soranzo’ya bir mektup yazmıştır. Mektupta, Osmanlı donanmasının Çanakkale Boğazı’ndan geçtikten sonra, ikiye ayrıldığı belirtilmiştir. Sayıca fazla olan donanma Rodos’a gitmişti. Diğerinin Adriyatik’e doğru yol aldığından bahsedilmiştir.¹¹¹ Soranzo mektubu alır almaz yirmi sekiz kadirga ile Methoni’ye gitmek üzere Korfu’dan ayrılmıştır. Soranzo, Osmanlı kuvvetleriyle herhangi bir çatışmaya girmekten kaçınmıştır. Ancak Venedik’e ait topraklara

¹⁰⁶Uzunçarşılı, a.g.e., s.225.

¹⁰⁷Freely, a.g.e., s.192.

¹⁰⁸ Tansel, a.g.e., s.217-223.

¹⁰⁹Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.II, s.211

¹¹⁰Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, s.335-341.

¹¹¹Freely, a.g.e., s.189.

saldırırsa karşılık vermeyi planlamıştır. Methoni'de, Soranzo bölgeye güvenli geçişi isteyen bir Osmanlı elçisi ile bir araya gelmiştir. Elçi Gedik Ahmed Paşa'nın donanmasına katılmak için Adriyatik'e gitmiştir.¹¹²

Papa IV. Sixtus, İtalya'daki devletleri Osmanlı'ya karşı savaşılmaya çağırmıştır. İşbirliği yapılırsa Türkleri yenebileceklerini belirtmiştir. İtalyan devletleri Papa'dan bu konuda güvence vermelerini istemiştir. Sixtus'un cevabı şöyle olmuştur: “ *İtalyan devletlerinin nasıl bir araya gelebileceğinden başka bir şey düşünmüyoruz. Güç birliği, yaparak, Türklerin korkunç gücüne direniyoruz...*”¹¹³

Gedik Ahmed Paşa askerini kara ve deniz yoluyla Avlonya'ya taşımıştır. Kâtip Çelebi bu seferin hazırlıklarına dair önemli bilgiler vermiştir:¹¹⁴ Sefere binlerce yeniçeri ve azap katıldığına değinmiştir.

Otranto ve Pulya seferine katılan Osmanlı gemi ve asker sayısı hakkında şu bilgiler verilmiştir:¹¹⁵ Osmanlı'nın yüz gemisi ve on beş bin askeri vardı.

Osmanlı'nın silahlarıyla ilgili olarak Milano'nun Venedik'teki temsilcisi görevindeki Leonardo Bottae'nin mektubuna yer verilmiştir. Osmanlı ordusunun İtalya seferinde kullandığı silahlara değinmiştir. Daha önce görülmemiş bir toptan bahsetmiştir.¹¹⁶

Osmanlı İtalya seferi için titizlikle çalışmıştı. Askeri eğitimleri sıklaştırmış, mühimmat ve sefer için para harcamıştı Osmanlı ordusu teknolojik imkânlarla desteklenerek İtalya'ya sefere çıkmıştı. Venedik, Osmanlı'nın İtalya seferine çıkmaya hazırlandığını anlamıştı ama beklemeye karar vermişti.¹¹⁷

Avlonya'daki Osmanlı askeri ve teçhizatının farkında olan Napoli de önceleri bu duruma kayıtsız kalmıştır. Leonard Bottae'nin (14 Ağustos 1479) tarihli mektubunda bu duruma yer verilmiştir. 1480 yılında Gedik Ahmed Paşa ile ticaret anlaşması yapan ve Osmanlı

¹¹²Hammer, *Fatih Sultan Mehmed, Cihan İmparatorluğu*, s.181.

¹¹³Freely, a.g.e., s174.

¹¹⁴Katib Çelebi, *Tuhfetü'l-kibâr fi Esfari'l-Bihar*, haz. İdris Bostan, Ankara: Denizcilik Müsteşarlığı, 2008, s. 34.

¹¹⁵Konstantinos Giakoumis, “Osmanlıların Otranto ve Apulia Seferleri (1480-1481)”, *Türkler*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, C.IX, s.377.

¹¹⁶ Kurt W. Treptow, “Albania and the Ottoman Invasion of Italy, 1480-1481”, *Studia Albania*, C.XXXVII, N.1, (1990), p.88.

¹¹⁷Ağustos 1480 tarihli mektuba göre Venedikliler Osmanlı'ya bu seferin giderleri için üç bin duka katkıda bulunmayı önermişlerdi. bkz. Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, s.395.

ile denge siyasetini tercih eden Ragusa Konsili, Osmanlıların Avlonya’da kış boyunca sefer hazırlıklarını sürdürdüğünü Napoli kralına mektupla bildirmiştir.¹¹⁸

Osmanlı askerini adeta göz ardı eden Napoli, şehrin savunmasını da bırakmıştı.¹¹⁹ Hatta oğlu Calabria Dükü oğlunu Napoli’ye geri çağırılmamıştı. Treptow, Kral V. Alfonso’nun olayları doğru bir şekilde analiz edemediğini belirtmiştir.¹²⁰

Pulya’yı 28 Temmuz 1480’de işgal eden Osmanlı ordusunun ana kısmı Otranto’yu abluka altına almıştır.¹²¹ Sefere katılan Osmanlı askerinin sayısı tam olarak bilinmemektedir. Avlonya’ya kara yoluyla getirilen on beş bin Osmanlı askeri olduğu belirtilmiştir.¹²² Osmanlı ordusunun, beş yüz süvari, yetmiş veya iki yüz gemiye sahip olduğu kaynaklarda yer almaktadır.¹²³ Osmanlı ordusu, 11 veya 14 Ağustos 1480 tarihine kadar Otranto’ya birden fazla saldırı düzenlemiş, Otranto Şehri’ni etrafındaki kaleleri ve yerleşimleri ele geçirmiştir. Bölgede Osmanlı Devleti kontrolüne geçen yerler sekiz bin kişilik ordusuyla Hayreddin Bey’e bırakılmıştır.¹²⁴ Gedik Ahmed Paşa, İtalya’da Osmanlı Devleti sınırlarını genişletmek için sefere hazırlanmak amacıyla ordusuyla Avlonya’ya dönmüştür.¹²⁵

Yabancı araştırmacılara göre Otranto Şehri’nin Osmanlılar tarafından ele geçirilmesi sırasında katliamlar yaşanmıştır. Otranto Katedrali’nin sunağında sekiz yüz kişinin Müslüman olmadı diye katledildiği ifade edilmiştir. Katedralde Osmanlıların öldürdüğü düşünülen sekiz yüz kişinin kafatası vardır.¹²⁶ Ancak, Treptow’un araştırmalarına göre, bahsedilen katliam Hristiyan propagandasının sadece uydurmasıdır.¹²⁷

¹¹⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA): HAT., İdare Dosya Usulü, Dosya No: 12, Gömlek No:67.

¹¹⁹ Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamani*, s.390.

¹²⁰ Treptow, a.g.m., p.89.

¹²¹ İbn-i Kemal, a.g.e., VII, s.86.

¹²² Jerry H. Bentley, *Politics and Culture in Renaissance Naples*, Princeton: Princeton University Press, 1987, p.129.

¹²³ Salvatore Panareo- Ettore Rossi, “Trattative coi Turchi: durante la guerrad’Otranto; (1480-1481) “<http://emeroteca.provincia.brindisi.it/japigia/1931/Articoli/fascicolo%202/Trattative%20coi%20Turchi.pdf>, 17 7.(21.07.2019).

¹²⁴ Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamani*, s.392.

¹²⁵ Uzunçarşılı, a.g.e., s. 229.

¹²⁶ Bentley, a.g.e., p.31. Murat Bardakçı Hristiyanların bu olayı hala unutmadıklarını belirtmiştir. Zira Osmanlı’ya karşı savaşanları Papa Benedictus 11 Şubat 2013’te aziz ilan etmiştir. bkz. Murat Bardakçı, Vatikan, 533 senelik kan davasını Fatih’in donanmasının tablosu ve yüzlerce azizlik ilanı ile taçlandırdı! <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/845652-vatikan-533-senelik-kan-davasini-fatihin-donanmasinin-tablosu-ve-yuzlerce-azizlik-ilani-ile-taclandirdi>. (17.07.2019).

¹²⁷ Treptow, a.g.m., p.91.

Yirmi iki bin nüfuslu Otranto’da, Osmanlıların on iki bin kişiyi öldürdüğünü belirten kaynaklar vardır. Yabancı kaynaklara göre; Otranto tahrip edilmiş, halkın bir bölümü köle olarak satılmak üzere esir alınmıştı.¹²⁸ Osmanlı askerinin kendi başına hareket ederek şehrin önde gelenlerini öldürdüğü rivayet edilmiştir. Ancak bu düşünce gerçeklikle bağdaşmamaktadır.¹²⁹

Napoli Kralı ve halkı Osmanlı Devleti taarruzuna karşı başlangıçta gösterdiği şaşkınlıktan sonra savunmaya geçmiştir. Napoli Kralı, 2 Ağustos 1480’de oğlunu geri çağırmıştır. Otranto’yu korumaya giden Alfonso asker toplarken Gedik Ahmed Paşa, Otranto’yu zapt etmişti. Alfonso’nun sadece üç bin askeri vardı. Takviye edilmiş ordusu Otranto’dan uzakta konuşlanmıştı.¹³⁰

Napoli Kralı, Papa ve Avrupa’dan yardım istemiştir. Ama destek veren sadece Papa olmuştur. Osmanlı Devleti’ni Aralık 1480’de İtalya’da yenebilecek bir ordu oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla hem karada hem de denizde bir ordu kurmak için yüz elli bin duka altın toplanmıştır. Otranto’yu Osmanlı zulmünden kurtarmak için üç bin asker gönderilmesi planlanmıştır. Papa 20 Ağustos 1481’de, Katolikleri Osmanlı Devleti’ne karşı bir Haçlı seferine çağırmıştır.¹³¹ Elli bin duka Osmanlıları Balkanlardan atmak için Macar Kralı Matthias Corvinus’a gönderilmiştir.¹³²

Napoli askerleri Osmanlı ordusunun dikkatini dağıtarak, şaşırtarak ve başka yere yönlendirmiştir. Osmanlı ordusu Epir kıyıları boyunca yapılacak saldırılara karşı zayıf durumdaydı. Zira Osmanlı ordusu İyonya Denizi yakınlarına askeri seferler yapınca, korsanlar durumdan istifade ederek Avlonya sahillerini yağmalamıştı.¹³³

Osmanlı Devleti, Otranto ve Pulya’yı ele geçirince İtalya’daki devletler Arnavutluk’taki ayaklanmaya destek vermişlerdir. Bu sayede, İtalya’da bulunan Osmanlı ordusunun başkentle iletişimi sona erecekti ve İstanbul’dan yardım alamayacaktı.¹³⁴ Osmanlı Devleti, Arnavutluk’taki ayaklanmayı sona erdirmek için asker göndermiştir, ancak Osmanlı askeri,

¹²⁸Setton, *The Papacy and the Levant*, p.344.

¹²⁹Rhoads Murphey, *Ottoman Warfare: 1500-1700*, London: Rutgers University Press, 1999, p.35.

¹³⁰Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, s.393.

¹³¹Treptow, a.g.m., p.93.

¹³²Giokoumis, a.g.m., s.381.

¹³³Treptow, a.g.m., p.94.

¹³⁴Uzunçarşılı, a.g.e., s.285.

isyancı birlikler tarafından yenilmiştir. İsyancıların askeri ve teknik yönden güçlü Osmanlı ordusunu yenmesi ayaklanmaları arttırmıştır.¹³⁵

Gedik Ahmed Paşa, İtalya Seferi'ndeyken, Fatih Sultan Mehmed düzenlemeyi düşündüğü başka bir sefere çıkmış, İstanbul yakınlarındaki bir kampta ölmüştür.¹³⁶ Bu büyük padişahın ölümünden sonra, Bayezid ve Cem arasında taht için savaş çıkmış, saltanatın sahibi Bayezid olmuştur.¹³⁷

Gedik Ahmed Paşa, Bayezid'e destek vermiştir. İsyanların ortasındaki Arnavutluk'tan, 1 Haziran 1481'de ayrılarak tahtı Bayezid'e vermek için İstanbul'a gitmiştir. Gedik Ahmed Paşa Cem'i Yenişehir'de yenerek Bayezid'in padişah olmasını sağlamıştır. Ancak Cem'in kaçmasından dolayı Gedik Ahmed Paşa, itibarını kaybetmiş hatta bir süreliğine hapsedilmiştir.¹³⁸ İtalya'daki görevi de sona ermiştir.

İtalya'daki Osmanlı ordusuna komuta etme görevi Rumeli Beylerbeyi Hadım Süleyman Paşa verilmiştir.¹³⁹ II. Mehmed'in ölümü Bayezid'in tahta çıkışı yüzünden İtalya seferi ikinci plana düşmüştü. Osmanlı kuvvetlerine takviye yapılması gerekmekteydi. II. Mehmed'in ölüm haberi İtalya'daki Osmanlı askerinin moralini bozmuştu.¹⁴⁰

Süleyman Paşa Haziran 1481'de İtalya'daki sefere devam etmek için Arnavutluk'taki isyanları bastırması gerekmekteydi. Bu yüzden Osmanlı ordusunun çoğunu adı geçen bölgeye göndermişti. Avlonya'da kalan Osmanlı ordusu sayıca çok az olduğu için düşman karşı savaştaki güçte değildi. Ragusa Konsili Sicilya kralına yazdığı mektupta Osmanlı gemilerinin kolayca yakılacağını belirtmiştir.¹⁴¹

İsyan büyüdükçe Osmanlı ordusu zayıflamıştır. Soylu Arnavutlar da isyanı desteklemiştir. Süleyman Paşa, isyancılara verilen bu destekten dolayı endişe etmişti.¹⁴² Bosna ve Zeta'daki isyancılar bir araya gelerek Nabljak kalesini ele geçirmişlerdi. Bu yüzden Süleyman Paşa ordusunu isyan çıkan merkezlere göndermişti İskender Bey'in oğlu John

¹³⁵Freely, a.g.e., s.179.

¹³⁶Tansel, a.g.e., s.231.

¹³⁷Uzunçarşılı, a.g.e., s.289.

¹³⁸ Halil İnalçık, "Djem", *The Encyclopaedia of Islam*, Leiden: Brill, 1962, VII, pp. 529-531.

¹³⁹Halil İnalçık, "Ahmad Pasha Gedik", *The Encyclopaedia of Islam*, Leiden: Brill, 1960, V.I, pp. 292-293.

¹⁴⁰Giokoumis, a.g.m., s.380.

¹⁴¹Freely, a.g.e., s.189.

¹⁴²Giokoumis, a.g.m., s.381.

Castriota Napoli Kralı V.Alfonso'nun yardımıyla Arnavutluk'u geri almak için dönmüştü. Bu durum Osmanlı ordusunu daha da zayıflatmıştı. Zira askeri ve mali destekle büyüyen isyanı bastırmak imkânsız hale gelmişti.¹⁴³

Ağustos 1481'de John Castriota, İtalyan sahillerinde Napoli kalyonlarıyla Osmanlılara saldırmış ve yenmeyi başarmıştır.¹⁴⁴ Süleyman Paşa bu stratejik noktaların kaybedilmesinin Osmanlı Devleti için bir felaket olacağını farkındaydı. Komutası altındaki üç bin askerle Himarra'daki Osmanlı Devleti garnizonuna yardıma gitmiş; ancak burada pusuya düşürülmüştü. Yaklaşık bin Osmanlı Devleti askeri öldürülmüş veya esir edilmiştir. Süleyman Paşa da esir alınmıştı.¹⁴⁵ Bu durum Otranto ve Pulya'daki Osmanlı ordusu için kırılma noktası olmuştur. Yenilen Osmanlı askeri Sopot ve Himarra'dan ayrılmış, Korfu'ya sığınmıştır.¹⁴⁶

Süleyman Paşa esir alınana kadar Napoli ve Papa'nın askerlerine mukavemet etmiştir. Takviye birliklerin gelmeyeceğini anlayınca İtalya'daki Osmanlı askerinin pek çoğu kaçmıştır. Süleyman Paşa da teslim olmak zorunda kalmıştır.¹⁴⁷ Otranto ve Pulya'daki Osmanlı hâkimiyeti sadece on üç ay sürmüştü. Arnavutluk'taki isyanlarla ilgili olarak Kostandin Muzaka mektuplarında Napoli Dukalığının bu konuda yaptıklarına değinmiştir.¹⁴⁸

Otranto seferi, Osmanlı ordusunu çok yormuştu. Osmanlı ordusu da güçsüzdü. Aynı dönemde yapılan Rodos Seferi askeri güç ve mali bakımdan Osmanlı ordusunu etkilemişti. Zira ordu ikiye ayrılmıştı. Rodos seferi olmasaydı tüm gücüyle İtalya'da savaşıyor ve zafer kazanacak ve Otranto'daki Osmanlı egemenliği uzun süre olacaktı. Rhoads Murphey'in belirttiği gibi, askeri seferlerin maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle Osmanlı geniş çaplı askeri seferleri bir yüzyıl süresince ancak birkaç kere gerçekleştirebilmiştir.¹⁴⁹

Fatih Sultan Mehmed'in ölümünden sonra, Süleyman Paşa Otranto'yu kontrol etmeye yetecek ve İtalya'yı fethedecek yeterli sayıda asker bulamamıştır.¹⁵⁰

¹⁴³Murphey, a.g.e., p.38.

¹⁴⁴Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, s.398.

¹⁴⁵Treptow, a.g.m., p.100.

¹⁴⁶Giokoumis, a.g.m., s. 381.

¹⁴⁷Treptow, a.g.m., p.102.

¹⁴⁸Giokoumis, a.g.m., s.381.

¹⁴⁹Murphey, a.g.e., p.38.

¹⁵⁰İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*, s.30.

Otranto ve Pulya'nın Osmanlı Devleti kontrolüne geçmesi sırasında üstünde durulmamış nokta Tursun Bey'in de bildirdiği, kiliselerin camiye dönüştürülmesidir.¹⁵¹ Osmanlı Devleti fethettiği yerlerdeki kiliseleri camiye dönüştürmüştür.¹⁵²

Otranto'da X. yüzyıl Doğu Roma döneminde yapılan Aziz Petrus Kilisesi'nin koro bölümünün arkasında yer alan çiçek desenli ikona farklılığıyla dikkat çekmektedir. Hazreti Meryem'e İsa'nın doğumunun müjdelendiği sahnede yaprak ve sapsarıyla papatyalar tasvir edilmiştir. Adı geçen kilisede bulunan çiçek figürünün 1480'de Osmanlı Devleti işgali döneminde yapıldığı düşünülmektedir. Otranto'ya düzenlenen seferde kiliselerin camiye dönüştürüldüğüne dair başka bir bulgu yoktur.¹⁵³

1.3.1. Otranto Seferinin Sonuçları

Otranto seferi, Osmanlıların İtalya'ya ilk askeri harekâtıdır. Fatih'in Eğriboz'u alması Akdeniz ticaretinin çoğunu kontrol eden Venedik'in menfaatlerine zarar vermişti. Bu yüzden iki ülke arasında savaş çıkmıştı. Otranto seferi, Fatih'in emriyle Akdeniz'i kontrol etmek amacıyla yapılmıştır. Gedik Ahmed Paşa komutasındaki Osmanlı donanması 1480'de Otranto'ya sefere çıkmıştır. Kısa bir süre sonra Otranto ele geçirilmiştir.

Fatih'in ölümünden sonra kardeşi Şehzade Cem ile saltanat mücadelesine giren II. Bayezid, Gedik Ahmed Paşa'yı İstanbul'a geri çağırmıştır. Gedik Ahmed Paşa'dan sonra İtalya'daki Osmanlı ordusuna komuta edebilecek güçte kimse kalmamış, dağılmaya başlamıştır. Daha sonra gönderilen Süleyman Paşa Arnavutluk'taki isyanlar yüzünden yenilmiş ve geri çekilmiştir.

Otranto'da Osmanlı Devleti kalıcı olsaydı, Akdeniz'in ve Avrupa'nın sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel unsurları değişecekti. Osmanlı, Otranto'dan sonra tüm yarımadaya sahip olabilecekti. Endülüs, Avrupa ve Osmanlı'nın yapısı bile farklılaşacaktı. Endülüs krallığı muhtemelen yıkılmayacaktı. Doğu ve Batı Roma tek bir yönetim tarafından yönetilecekti.

¹⁵¹Tursun Bey, *Tarih'i Ebu'l Feth*, der. Mertol Tulum, İstanbul: Baha Matbaacılık, 1977, s.64.

¹⁵²Giokoumis, a.g.m., s.381.

¹⁵³Linda Safran, *San Pietro at Otranto. Byzantine Art in Southern Italy*, Rome: Edizioni Rari Nates, 1992, p.15.

SONUÇ

Fatih Sultan Mehmed ile Osmanlı Devleti, imparatorluk olma yoluna girmiştir. Sınırlarını korumak ve genişlemek için fetihler yapmıştır. Karadeniz ve Akdeniz'i kontrol altına alarak ticarete de söz sahibi olmaya çalışmıştır. On altı yıl süren savaştan sonra Venedik ile barış yapan Osmanlı Devleti, Rodos ve Otranto'yu almak için hazırlıklara başlamıştır.

Rodos konumu nedeniyle Asya ve Avrupa'yı birleştirmektedir. Akdeniz ve Ön Asya'ya hâkimiyetin kilidi de bu adaya hâkim olmaktan geçmektedir.

Rodos'ta egemen olan şövalyeler ve Fatih arasındaki ilişki iyi değildi. Fetih için kutlama yapmayan, Akdeniz'de yağma yaparak ticareti baltalayan şövalyeler saltanatının ilk yıllarında Osmanlı Devleti'nin istediği haracı ödemeyi reddetmişlerdir. Ayrıca Anadolu kıyılarına da yaptıkları saldırılar Osmanlıların bu adayı almasını zorunlu kılmıştı. XIV. yüzyıldan itibaren Türklerin saldırılarına maruz kalan Ada'ya Fatih Sultan Mehmed de iki başarısız kuşatma düzenlemiştir. Rodos'taki Şövalyeler Osmanlıların Ada'yı fethetmek için hazırlıklara başladığını anlayarak 1476'da Ada ve kalenin tahkimatı güçlendirilmiştir. Pierre d'Aubusson, Rodos'u yönetmiş, Osmanlılara karşı Papa ve Avrupa'dan yardım istemiştir.

Osmanlı Devleti ise Rodos'a keşif kuvvetleri göndererek harekât planını oluşturmaya çalışmıştır. Donanma komutanı Mesih Paşa şövalyelerin Ada'daki faaliyetlerini gizlice incelemiş ve padişaha rapor etmiştir. Rodos'un yardım çağrısına cevap gelmemiştir. İstanbul'u alan güçlü bir orduya sahip Osmanlı Devleti'nin karşısında Rodos'un hiç şansı olmadığı düşünülmüştü.

Osmanlı ordusunun güçlü silahları iyi yetişmiş askerleri vardı. Sayı bakımından Rodos'tan fazlaydılar. 23 Mayıs 1480'de Mesih Paşa komutasında sefere başlanmıştır. Şövalyeler Osmanlı'ya karşı mukavemet göstermişlerdir. Beş hafta top atışına maruz kalan şehirde surlar tahrip edilmiştir. Mesih Paşa ve ordusu Yahudi mahallesinden şehre girmeyi başarmıştır. Mesih Paşa'nın Rodos'ta ganimet alınmasını yasak olduğunu bildirmesi üzerine Osmanlı askerinin büyük bölümü savaşmayı bırakmıştır. İki saat süren çatışmada Osmanlı ordusu şövalyeler tarafından yenilmiştir. Fatih, Rodos yenilgisinden sonra Mesih Paşa'yı görevinden almış ve Gelibolu Sancak Beyi olarak atamıştır.

Rodos'tan sonra Fatih'in emriyle Gedik Ahmed Paşa komutasında büyük donanma ile Otranto'ya sefer düzenlenmiştir. İtalya'da siyasi birlik olmamasından yararlanmayı düşünen Fatih İtalya yarımadasını ele geçirmek istemiştir. Osmanlı Otranto'yu kolayca ele geçirmiştir. Gedik Ahmed Paşa, Bayezid'in çağrısı üzerine İstanbul'a dönmüştür. Arnavutluk isyanının büyümesi üzerine, İtalya'daki Osmanlı ordusunun bir kısmı adı geçen bölgeye gönderilmiştir. Bu yüzden ordu zayıflamıştır. Ayrıca bu isyanla ordunun başkent İstanbul ile iletişim ağı da kesilmiştir. Aynı dönemde Fatih Sultan Mehmed ölmüştür. On üç ay boyunca Otranto'da kalan Osmanlı askeri, takviye gücün gelmemesi üzerine 10 Eylül 1481'de geri çekilmek zorunda kalmıştır.

KAYNAKÇA

Birinci Elden Kaynaklar

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA): HAT., İdare Dosya Usulü, Hatt-ı Hümayun, Dosya No:12, Gömlek No: 67.

ÂŞIKPAŞAOĞLU Tarihi, haz. Nihal Atsız, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1970.

BİTLİS-İ İdris-i, *Heşt Behişt, Fatih Sultan Mehmed Devri VII. Ketibe (1451-1481)*, çev. Muhammet İbrahim Yıldırım, Ankara: TTK, 2003.

DUKAS, *Bizans Tarihi*, çev. V. Mirmiroğlu, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2013.

KÂTİP ÇELEBİ, *Tuhfetü'l-kibâr fi Esfari'l-Bihar*, haz. İdris Bostan, Ankara: Denizcilik Müsteşarlığı, 2008.

KEMAL İbn-i, *Tevârih-i Âli Osmân*, çev. Şerafettin Turan, Ankara: TTK, 1970.

KRİTOVULOS, *Kritovulos Tarihi*, çev. Ali Çokona, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2018.

NEŞRİ, *Kitab-ı Cihannuma Neşri Tarihi*, II. Cilt, Haz. Faik Reşit Unat, Mehmed A. Köymen, Ankara: TTK, 1957.

ORUÇ BEG, *Oruç Beg Tarihi*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, 2014.

PİRİ REİS, *Kitab-ı Bahriye*, C.I, haz. Yavuz Senemoğlu, İstanbul: Tercüman Yayınları, 1973.

PİRİ REİS, *Kitab-ı Bahriye*, C.II, çev. Vahid Çubuk, Ankara: TTK, 1988.

TURSUN BEY, *Tarih'i Ebu'l Feth*, haz. Mertol Tulum, İstanbul: Baha Matbaacılık, 1977.

Telif Eserler

AKSUN Ziya Nur, *Osmanlı Tarihi*, C. I, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1994.

BABİNGER Franz, “Fatih Sultan Mehmed ve İtalya”, ter. Bekir Sıtkı Baykal, *Bellekten*, C.XXVII, S.65, 1953, ss.41-82.

BABİNGER Franz, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, çev. Dost Körpe, İstanbul: Oğlak Yayınları, 2008.

BARDAKÇI Murat, Vatikan, 533 senelik kan davasını Fatih’in donanmasının tablosu ve yüzlerce azizlik ilanı ile taçlandırdı! <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/845652-vatikan-533-senelik-kan-davasini-fatihin-donanmasinin-tablosu-ve-yuzlerce-azizlik-ilani-ile-taclandirdi>. (17.07.2019).

BENTLEY Jerry, H., *Politics and Culture in Renaissance Naples*, Princeton: Princeton University Press, 1987.

BIEGMANN Nicolas Henrik, *Turco-Ragusan Relationship*, New York: Mouton, 1967.

BOSTAN İdris, “İlk Osmanlı Deniz Üssü: Gelibolu”, *Türk Denizcilik Tarihi*, C.I, ed. İdris Bostan-Salih Özbaran, İstanbul: Boyut Yayıncılık, 2009, ss.73-85.

BROCKMAN Eric, *The Two Sieges of Rhodes 1480-1522*, The Knights of St. John at War 1480-1522, New York: Barnes&Noble, 1996.

BULUNUR Kerim İlker, *Osmanlı Galatası(1453-1600)*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2014.

CEZAR Mustafa, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, C. I, Ankara: TTK, 2010.

CLOT Andre, *İki Kıta ve İki Denizin Hükümdarı Fatih Sultan Mehmet*, çev. Necla Işık, İstanbul: Doğan Kitap, 2012.

ÇELİKKOL Zafer, *Rodos'taki Türk Eserleri ve Tarihçe*, Ankara: TTK, 1992.

DANIŞMEND İsmail Hami, *Fatih'in Hayatı ve Fetih Takvimi*, Ankara: İstanbul Fethi Derneği Yayınları, 1953.

DANIŞMEND İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.II, İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1971.

DARKOT Besim, “Rodos”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi (MEB), 1988, C.IX, ss. 753-758.

DAUBER Robert L, “Knights of the Sovereign and Military, Religious and Hospitaller Order of St. John of Jerusalem, of Rhodes and of Malta in the national Navies of Europe, 1300-1600”, *Aspects and Actuality of Sea Power the Mediterranean from XII to XVI Century*, ed. Paolo Alberini, Roma: Acta del Convegno, di Storia Militare tenuto a Napoli, 1999, pp.209-218.

DEMİRCAN Yasemin, “Ege Adalarında Osmanlı Hâkimiyeti”, *Türkler*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, C. IX.

EMECEN Feridun, “XV-XIX. Yüzyıllarda Ege Adaları’nda Osmanlı İdarî Teşkilâtı”, *Ege Adaları’nın İdarî, Malî ve Sosyal Yapısı*, ed. İdris Bostan, Ankara: SAEMİK Yayınları, 2003, ss.7-31.

EROĞLU Haldun, “Mehmed II’s Campaign to Italy (1480-1481)”, *Mediterranean Journal of Humanities*, C.I, S.2, 2011, ss. 127-134.

FİNKELE Caroline, *Rüyadan İmparatorluğa Osmanlı, Osmanlı İmparatorluğu’nun Öyküsü 1300-1923*, çev. Zülâl Kılıç, İstanbul: Timaş Yayınları, 2007.

FREELY John, *Büyük Türk: İki Denizin Fatih*, çev. Ahmed Fethi, İstanbul: Doğan Kitap, 2011.

GİAKOUMİS Konstantinos, “Osmanlıların Otranto ve Apulia Seferleri (1480-1481)”, *Türkler*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, C.IX, 2002.

GOLDHWAİTE Richard A., *Economy of Renaissance Florence*, New York: Barnes&Noble, 2016.

GREGORY Timothy E., *A History of Byzantium*, New York: John Wiley&Sons, 2010.

HAMMER Joseph Von, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C.III, İstanbul: Kum Saati Yayınları, 2009.

HAMMER Joseph Von, *Fatih Sultan Mehmed, Cihan İmparatorluğu*, çev. Şerif Kaya Bilir İstanbul: Kariyer Yayıncılık, Haziran 2011.

İNALCIK Halil, “Ahmad Pasha Gedik”, *The Encyclopaedia of Islam*, Leiden: Brill, C. I, 1960, pp. 292-293.

- İNALCIK Halil, *Devlet'i Aliyye*, C.I, İstanbul: İş Bankası Yayınları, 2009.
- İNALCIK Halil, "Djem", *The Encyclopaedia of Islam*, Leiden: Brill, C.II, 1962, pp. 529-531.
- İNALCIK Halil, *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar*, C.I, Ankara: TTK, 1987.
- İNALCIK Halil, "Mehmed II", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, C.XXVIII, ss.395-407.
- İNALCIK Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezer, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004.
- İNALCIK Halil, "Ottoman Galata 1453-1553", *Essays in Ottoman History*, ed. Halil İncik, İstanbul: Eren Yayınları, 1998, pp.275-376.
- JORGA Nicolae, *Büyük Türk Fatih Sultan Mehmed*, çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018.
- KİEL Machiel, "Rodos", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları (İSAM), 2008, C.XXXV, ss.155-158.
- KONDİS Ionnis D., "Recent Restoration and Preservation of the Monuments of the Knights in Rhodes", *British School at Athens*, V.47, (1952), pp. 213-216.
- KURAT Akdes Nimet, *Çaka Bey*, Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, 1966.
- LUTRELL Anthony, Greg O'MALLEY, *The Country side of Hospitaller Rhodes 1306-1423*, New York: Routledge, 2018.
- MURPHEY Rhoads, *Ottoman Warfare: 1500-1700*, London: Rutgers University Press, 1999.
- NİCOL Donald M., *Bizans ve Venedik, Diplomatik ve Kültürel İlişkiler Üzerine*, çev. Gül Ç. Güven, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2000.
- NİCOLLE David, *Knights of Jerusalem: the Crusading order of Hospitallers 1100-1565*, New York: Osprey Publishing, 2008.
- NOSSOV Konstantin, *The Fortress of Rhodes*, Oxford: Osprey Publishing, 2010.

ÖRENÇ Ali Fuat, *Yakın Dönem Tarihimizde Rodos ve Oniki Ada*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2006.

ÖZTUNA Yılmaz, *Büyük Türkiye Tarihi*, C. I, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1983.

ÖZTUNA Yılmaz, *Osmanlı Devleti Tarihi-Siyasi Tarih*, C.I, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2004.

PANAREO Salvatore- Ettore Rossi, “Trattative coi Turchi: durante la guerrad'Otranto;1480-1481”<http://emeroteca.provincia.brindisi.it/japigia/1931/Articoli/fascicolo%22/Trattative%20coi%20Turchi.pdf>,177.(21.07.2019).

PEDANİ Maria Pia, *The Ottoman-Venetian Border (15th-18th Centuries)*, Venice: Edizioni Ca'Foscari, 2017.

SAFRAN Linda, *San Pietro at Otranto. Byzantine Art in Southern Italy*, Rome: Edizioni Rari Nates, 1992.

SAVVIDİS Aleksis G. K., “14. Yüzyılın Başlarına Kadar Rodos’a Karşı Yapılan Türk Akınları”, çev. Esin Ozansoy, *Adalya*, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yıllığı, S.5, 2002, ss. 203-210.

SCHWOEBEL Robert, *Hilalin Gölgesi, Rönesans'ta Türk İmajı(1453-1517)*, çev. Eşref Bengi Özbilen, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2013.

SETTON Kenneth Meyer, *The Papacy and the Levant, 1204-1571: The fifteen the century*, V.2, Philadelphia: American Philosophical Society, 1978.

SETTON Kenneth Meyer, Harry W.HAZARD, Norman P.Zacour, *A History of Crusade*, C.VI, New York: University of Wisconsin Press, 1990.

SPREMİÇ Momcilo, XV. Yüzyılda Venedik Cumhuriyeti'nin Şarkta Ödediği Haraçlar, çev. Mahmut Şakiroğlu, *Bellekten*, C.LVII, S.185 (Ocak 1983), ss.363-390.

ŞEŞEN Ramazan, “Daviyye ve İstibariyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM),1994, C.IX, s.19-21.

TANSEL Selahattin, *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Hayatı*, Ankara: TTK, 1999.

TREPTOW Kurt, W., "Albania and the Ottoman Invasion of Italy, 1480-1481", *Studia Albania*, C.XXVII, N.1, 1990, pp.81-105.

TURAN Şerafettin, "Rodos'un Zaptından Malta Muhasarasına", *Kanunî Armağanı*, Ankara: TTK, 1969, ss.47-117.

TURAN Şerafettin, *Rodos ve 12 Ada'nın Türk Hâkimiyetinden Çıkışı*, Ankara: TTK, 1970.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C.II, Ankara: TTK, 2011.

ÜNEN Uğur, *XVIII. yüzyılda Osmanlı İdaresinde Rodos Adası*, (Yüksek Lisans Tezi), Aydın: Aydın Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2013.

VATİN Nicolas, *Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık, 1480-1522*, çev. Tülin Altınova, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2004.

WITTEK Paul, *Menteşe Beyliği*, çev. Orhan Ş. Gökyay, Ankara: TTK, 1999.

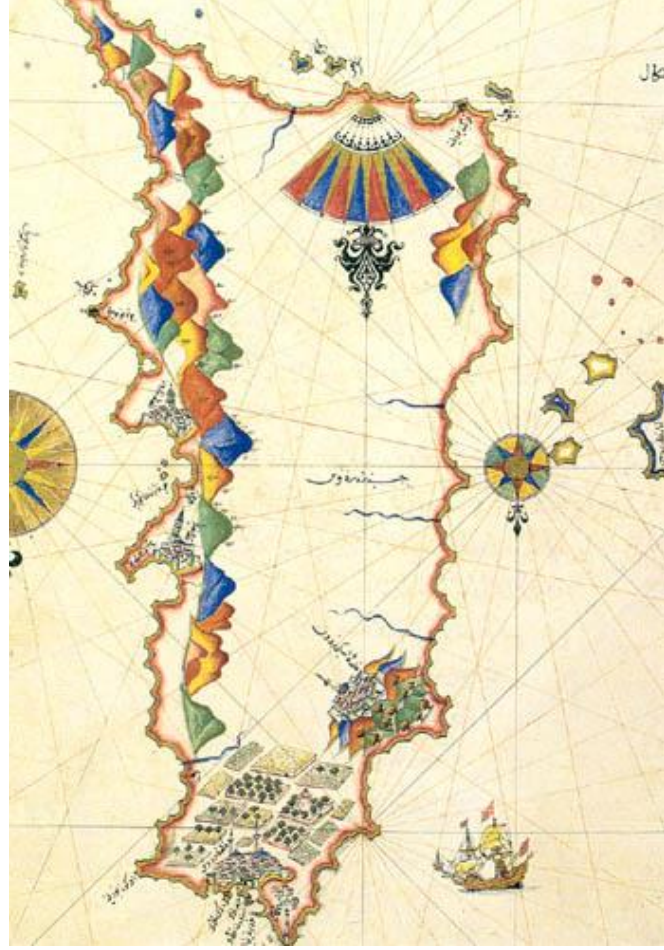
ZACHARİADOU Elizabeth A., *Trade and Crusade: Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydin: 1300–1415*, Venice:Hellenic Institute of Byzantine and Post-Byzantine Studies, 1983.

ZİNKEİSEN Johann William, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C.II, çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2011.

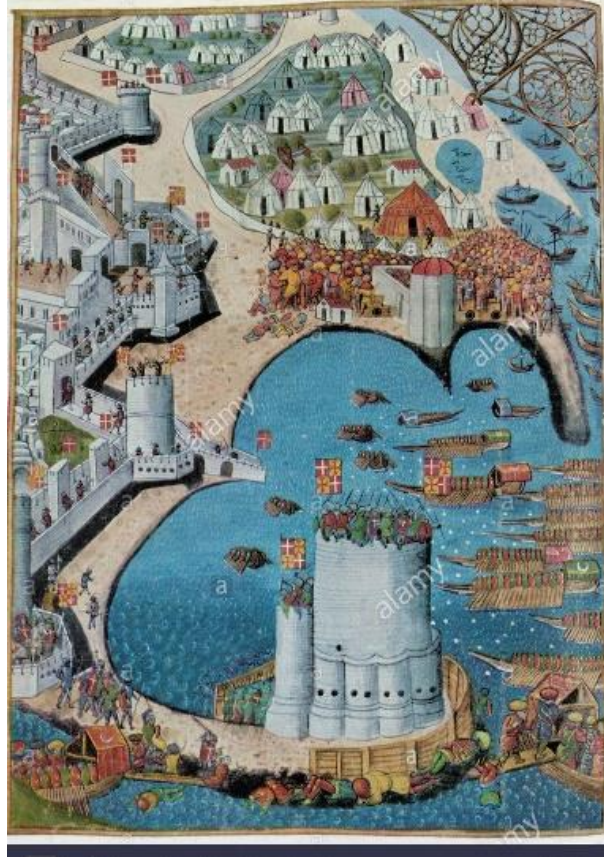
ZİVER Bey, *Rodos Tarihi*, çev. Harid Fedai, Ankara: TTK, 2013.

EKLER

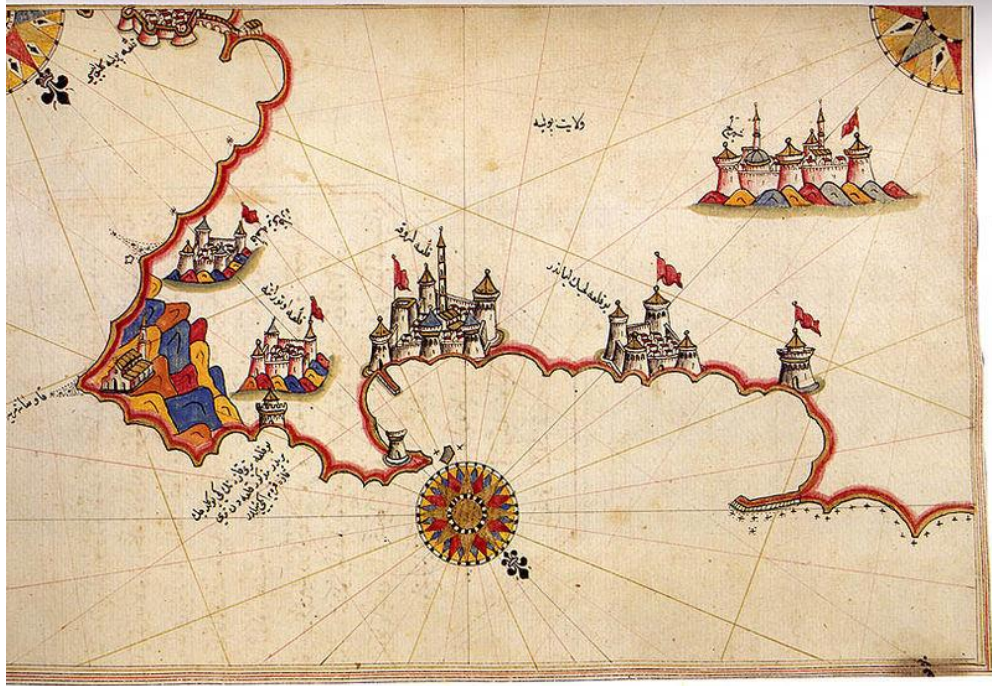
Ek 1:Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyesi'nde Rodos Haritası

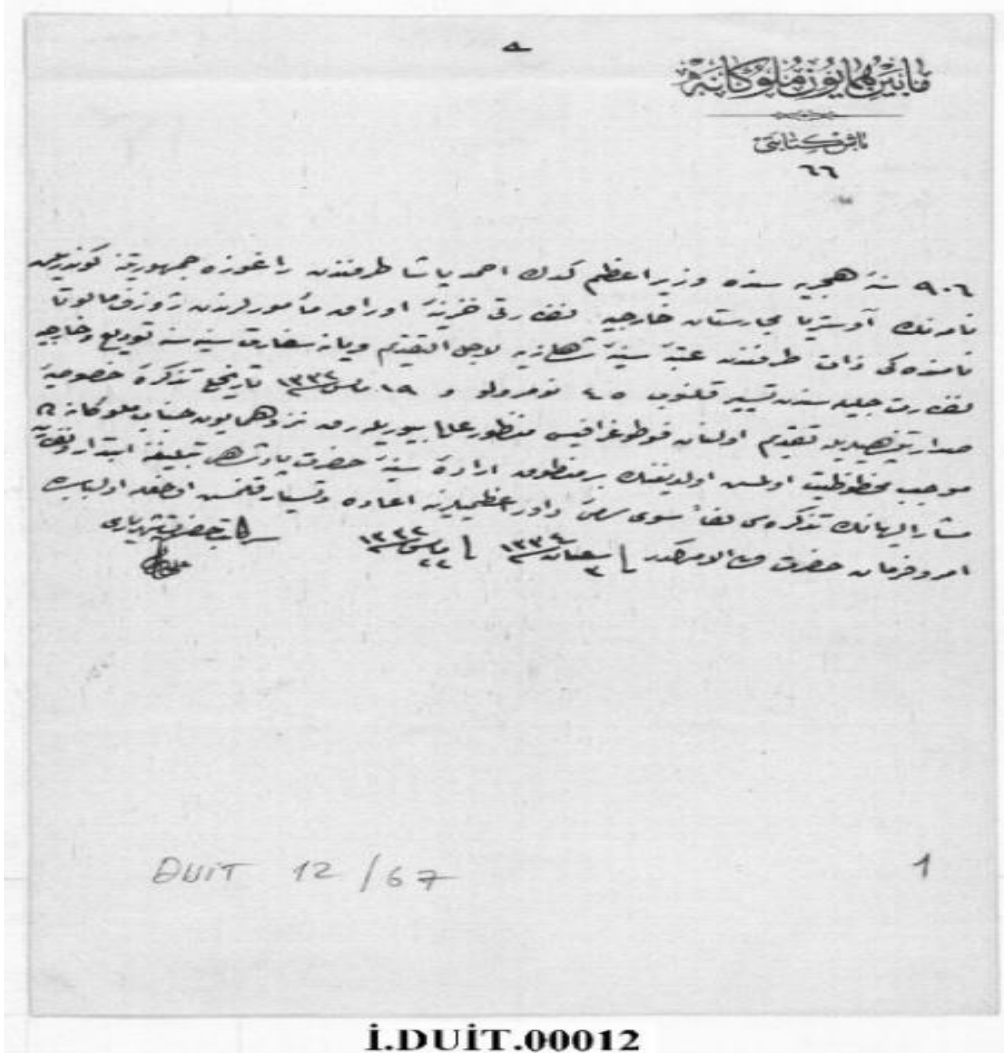
Ek 2: Rodos Seferi Sırasında Aziz Nikola Kulesi

Ek 3:Piri Reis'in Kitab-1 Bahriyesi'nde Otranto Haritası

Ek 4: Ragusa Cumhuriyeti ile 1480 yılında yapılan anlaşma (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, (BOA), İdare Dosya Usulü, 12/67).

Ek 5: Otranto Katedralinde Bulunan İdamları Gösteren Bir Tablo

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Tuğrulhan KARADUMAN
Tez Adı	II. Mehmed'in Rodos ve Otranto Seferi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Tarih
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☒ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

16.12.2019

Tuğrulhan KARADUMAN

